

LUCEAFĂRUL

SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA ● Redactor-șef EUGEN BARBU ● ANUL X — Nr. 12 (256) Simbătă 25 MARTIE 1967 — 8 PAGINI, 1 LEU

săptămîna

Oameni cari au fost

Despre Iorga s-a spus aproape tot, încă din timpul vieții sale. Comparatille cele mai îndrăznețe, apropierea celei mai fortuite s-au făcut pentru a-i caracteriza într-un fel sau altul personalitatea. El a rămas o prezență tutelară, singulară, în cultura românească, o prezență fără de care istoria ultimului secol ar fi mai mult decît incompletă, tot astfel precum cea a secolelor XVIII și XIX fără Cantemir sau Eliade.

Studiul monografic nu i s-au dedicat. Faptul e revelator: s-au găsit puțini îndrăzneți. Despre Iorga, cel mai exact vorbește opera sa, căci despre sine nu se mai poate spune aproape nimic nou, faptele vieții sale fiind intrate într-un fel în tradiție. În milioaii poporului său el apare ca o legendă. Cărțile sale sînt devorate cu repeziune de către publicul cititor. Ce n-a putut face în timpul vieții, la proporțiile dorite, tipărița sa modestă, se împlinește acum.

O carte nouă retipărită a lui Iorga se deschide cu evlavie, căci ea înseamnă o reînnoire cu vremurile fabuloase ale istoriei noastre asupra cărora s-a aplicat înăfătușul, o reînnoire cu o parte din preocupările și gîndurile acestuia.

„Oameni cari au fost” este o carte în fața căreia interesele strict documentar este de prisos. Istoria, credea Iorga, trebuie scrisă cu sufletul, și de aceea portretele ce se pot vedea prin fața cititorului, reprezentînd o perioadă destul de îndelungată din istoria românească și străină, nu sînt niste simple reconstituiri. Departe de un pragmatism simplist paginile lui Iorga au acea savoare eticistă plutarhiană, menită a releva trăsăturile pozitive, demne de reținut, ale personalității evocate. Un eticism însă de factură superioară, în care calitățile și lăzbinile unui erou sînt exaltate și oferite ca exemplu nu atît pentru slava numelui său, cît pentru cea a poporului său, ale cărui calități le întruclipează. „A fost un simbol pentru mulțimi care vād și simt, lucrează și biruiesc prin simbol”, se spune undeva despre Vasile Lucaciuc.

Nu stă în intenția noastră să vorbim despre acele trăsături îngroșate artificial ale unui chip sau altul. Dacă acceptivitatea artistică a omului de cultură Iorga nu se verifică totdeauna, rămîne însă ca fundamental faptul că personalitățile evocate între copertile cărții sale sînt unele dintre cele mai reprezentative pentru istoria politică și culturală a țării noastre. Patosul, căldura pusă în zugrăvirea lor aduc în fața noastră niște imagini vii, caracterizate succint, din elemente esențiale, cu o mare forță de pătrundere. Majoritatea scrierilor sînt emanația unui eveniment comemorativ — moartea cuiva, dezvelirea unei staturi, reeditarea cărților vreunui dispărut, o sărbătoare a neamului — și de aici provine acel aer de „oraisons funebres”, degajat de lectura paginilor. Niște discursuri funebre de un tip special însă, în care virtuțile celui dispărut sînt evaluate ca inestimabile în cazul cînd el și-a adus contribuția la înflorirea și „propășirea neamului”. În fața fiecărui dispărut, atitudinea este aceea a unui binecunoscut conducător antic ce vorbea multimilor despre gloria patriei, avînd în față trupurile celor căzuți în bătălii. Un Pantheon bogat, sub femella căruii zac cei ce au adus prejudicii poporului, se deschide astfel larg privirii.

De undeva din adîncurile istoriei, figura lui Mihai se ridică luminoasă ca „liberatorul acestui neam românesc în glorie și jertfă, nu în socoteli și cersire”.

Fraza e amplă, cu inflexiuni eroice, avînd ceva din dulceața graului cronicăresc. Figura evocată urcă în legendă împreună cu măreția minților. Memorabil în simplitatea zugrăvirii sale rămîne chipul lui Axente Sever, unul dintre „urșișii fulgerați cari nu vreau să se tirască în brînci după ce străbătuseră birurori pe culmi”.

Pantheonul schițat de Iorga este o parte integrantă din filia unu popor, pentru că acesta se simte „rîndînd mai puternic în clipsele procesiunilor... căci la puterea lui se adaugă atunci, în ceasul de recunoștință, puterea, păstrată în scris, așezămînte și fapte, a celui care se pomenește”.

GRIGORE ARBORE

(Continuare în pag. a 2-a)

De vorbă cu academicianul

Aurel Avramescu

Om de știință exactă, acad. doctor docent Aurel Avramescu, directorul general al Centrului de documentare științifică al Academiei Republicii Socialiste România, impresionează prin formația sa multilaterală, îmbinînd claritățile matematice cu formatele etice ale umanismului. Avînd ca modele de cugetare filozofii ai științei ca Leibnitz, E. Meyerson și Max Bense, profesorul A. Avramescu are convingerea că știința se împlinește în gîndirea filozofică, iar gîndirea filozofică se bazează pe adevărurile științifice. Largul său orizont intelectual l-a dus la conceperea și întemeierea „Centrului de documentare științifică al Academiei Republicii Socialiste România”, cu o formulă de organizare originală, fiind aproape unicul centru din lume care, evitînd eroarea unilateralizării, dă în același timp informare în științele naturii și în științele sociale. Datorită acestui fapt, formula românească de organizare a informării și documentării științifice realizează un salt calitativ, situîndu-se prin concepție în rînd cu cele mai de seamă instituții de specialitate mondiale.

1. Am citit comunicarea d-voastră la Colocviul internațional de documentare științifică de la Ilmenau din 1966, în care ați preconizat o metodă matematică în aprecierea valorii operelor științifice și literare. Cum a fost apreciată această inițiativă românească și ce puteți spune cititorilor noștri despre conținutul ei?

— Inițiativa românească de a găsi o metodă obiectivă de atribuire a unui coeficient valoric unor lucrări științifice sau de cultură a fost bine apreciată și mult discutată în secția de documentare a Colocviului internațional științific de la Ilmenau, pe care am avut cinstea să o prezidez. Ea se bazează pe rezultatele unor cerce-

tări statistice ale ecoului din masa specialiștilor pe care îl provoacă o lucrare științifică, ecou concretizat prin referințele, luările de poziții și citatele bibliografice ale operelor respective. Această statistică a fost posibilă datorită înregistrării unui vast număr de lucrări științifice publicate împreună cu listele bibliografice conex și înmagazinarea acestor date în memoria unui mare calculator electronic din S.U.A. Ceea ce s-a observat din urmărirea referințelor la o lucrare este că lucrările valoroase sînt caracterizate nu atît prin numărul de referințe citate, cît mai cu seamă prin repartiția în timp a acestora. Din această repartiție se pot distinge lucrările care au sau nu importanță, care devansează timpul lor, care sînt greșite sau lucrări ce se pot caracteriza geniale, a căror valoare crește pe zi ce trece etc. Am căutat să exprim aceste constatări empirice în limbajul mai strict al matematicii și să încerc astfel obiectivarea unei probleme de valoare, despre care filozofii știu cel mai bine cît este de spinoasă. În fapt, am reușit să dau o expresie matematică simplă și unitară funcțiilor de repartiție amintite, ceea ce dă pe de o parte posibilitatea de a calcula perimetrul caracteristicii care intervin, iar pe de altă parte de a deduce unele relații de prognostic al valorii lucrărilor din date incomplete. Din comentariile făcute lucrării rezultă că această încercare a reușit în principiu. Practic, se cere o verificare pe o scară mai largă, ceea ce e

Interviu realizat de GRIGORE POPA

(Continuare în pag. a 7-a)

ION VLASIU: Maternitate (marmură) Foto: FLORIN DRAGU

Acest număr este ilustrat cu reproduceri după operele sculptorului Ion Vlasiu

distinguo

Din nou, versul liber

Un critic, un istoric literar și un comparatist de seamă ca domnul Etienneble, spirit eminent, deși clasicizant (discreditul clasicismului nu se datorește în bună parte clasicizantilor?) a apărut de curînd cu o nouă carte. Titlul, destul de jurnalistic, Poetes ou Faiseurs? („Poetii sau Mestegurari?”) dă singur loc la suspiciuni polemice. Și în adevăr domnul Etienneble combate tendința poeziei contemporane de a se depărta tot mai mult de ideea de „operă”, ca obiect artistic, interesant în sine.

Cum afirmă însuși, dînd lămuriri ocazionale (Ce este Poezia? în Le Monde, 10 Dec. 1966), cartea sa „reacționează împotriva ideii care s-a format de un secol despre poezie, ideea care tinde să distruge poezia. E nimerit să se vorbească fără îndoielă mai puțin despre poezie și mai mult despre poem.” Cu această îndreptățire, pe care nimeni nu i-o poate discuta, criticul cercetează „nasterea poemului la bunii mestegurari”, fiindcă „poezia este o stare fragilă”, cum credem azi cu toții, „dar fără poem ea nu există”.

Intenția polemică din titlu e motivată astfel de abateră interesului contemporan de la opera de artă către manifestări care o premerge. Cîci nu numai poemul — zicem noi — a fost abandonat, cercetîndu-se de poezi și de critici doar starea de poezie, cît „opera” literară, ca și cea plastică și muzicală, opera-scop a unui moment creator și chiar a unei întregi vieți artistice, a cam dispărut azi din preocuparea timpului; și ț-a luat locul procesul constituirii ei, problematica actului creator și, în defîinitiv, obiectiv vorbind, așa zisele „studii”, pe care vechii artiști le făceau în vederea unei creații, păstrîndu-le în arhiva sau în atelierul lor.

Avem deci aface cu o orientare generală a spiritului omenesc, mai exact spus — cu o atitudine a cunoașterii, pe care „existențialismul”, profesînd doctrina vieții, pînă în „existența” deasupra „esenței”, o exprimă filozofic. E de sigur regretabil că opera de artă ca rezultat al aspirației omenestii la ideea de perfecțiune, nu pare să mai mobilizeze conștiința creatoare a epocii, dar aceasta e numai o consecință și a combaterii unei dintre consecințele particulare ale mișcării colective de spirit, care comandă și distorționează „poemului” prin „starea de poezie”, înseamnă ea nu o combateră efectivă.

Cît timp arta nu va mai fi, cum a fost mil de ani, o soluție a vieții sau cel puțin o altă filozofie și în orice caz o formă a mitologiei, adică o credință; cît timp nu vor reapărea famelicii geniali, acei iluminați care, trecînd orbi pe lângă onoruri efemere, nu confundau arta cu viața și trăiau suspendați de mitul operii de artă; cît timp se va fi reînnoit la luptă, prin artă și politică, împotriva sentimentului de nimicnicie a existenței; atîta timp nu va mai putea fi vorba de redăstare elanului constructiv, de salvarea prin idealul artistic, de opera finită și nu de opera în lucru, de „poem” și nu de „starea de poezie”. Cum ne aflăm însă în literatură, e dreptul criticului să se limiteze la cît socotește el necesar, ca să-și exprime convingeri libere și e dreptul său să le și împună polemici.

Dar acordul cititorilor cu domnul Etienneble suferă neașteptat, fiindcă polemistul, mișnat deodată, nu-și mai alege cuvintele sau le alege pe cele mai violente: „Cred că am făcut, spune el astfel, demonstrația cel puțin a unei imposturi, care este aceea a versului liber. Versul liber este negația libertății... Impostura versului liber este una dintre rarele certitudini ale vieții mele...”

Supărarea clasicizantului, după cît se vede, este extremă. Dar să ne mîngîim numai la ce ni se afirmă. Că versul clasic are și „piciorare” și „aripi”, că alerga pe joacă își făcea vînt să zboare ca orice pasăre, se știe; că versul liber, vînt să aibe doar aripi, și-a tăiat uneori piciorarele, ajungînd să se strîșucească, cu alte cuvinte că s-a trîntit reptil, vîntădu-se vultur, e iarăși adevărat. Ajunge însă numai atît, ca să credem că „versul liber este negația libertății”?

Mai întîi, această formă de versificație s-a născut nu împotriva formei clasice exemplare, ci împotriva degradărilor formei clasice. Metronomia parnasienilor pedestri și în general a versificatorilor tradiționali, care se extenuau în ritmurile sacrosanctelor matematice, a creat nevoia exclusivității vechii prozodii. Teoretic, versul simbolist francez este afirmarea fără măsură a libertății poetice, ceea ce răsună pînă îngrădării ei fără măsură în trecut.

Că libertatea visată s-a prefăcut de atîtea ori în libertate de-a se țîri, nimeni nu-și poate ascunde faptul. Există înt-adeur degradări ale libertății versului, cum cu existat deseori menea degradări mecanice ale ritmurilor matematice. Comparația corectă se face atunci nu între versul liber stritor și versul clasic înaripat, ci între cazurile de excelență a ambelor forme. Și schimbarea termenilor de comparație duce la singura concluzie corectă: versul inept e vers inept, fie clasic, fie modern, și amîndouă sînt de respins, după cum versul puternic e vers puternic, fie strict prozodic, fie liber, și amîndouă sînt de admis.

De altă parte, supărarea domnului Etienneble pe noua formă de vers vine tot atît de mult din extragera acestei inițiative din istorie. Verslibrismul, mai puțin ca practică decît controversă

VLADIMIR STREINU

(Continuare în pag. a 7-a)

GHEORGHE ISTRATE

martie 1907 -- 1967

De-acuma stinge lampa. Crește ziua. În ochii noștri prunții se ajung. Reumple spaimea morții dintre trupuri. Cu geamătul de primăvară, lung

Împunge cu călcîiul golul care A adormit între odăi, tăcut — Pe sinul tău a ameții văzduhul Pe care poji să-l pierzi într-un sărut.

Incepe timpul iar din colțul casei Și ne reumple mințile cu seară — Tu șterge pragul peste care oameni Ne vor chema de timpuriu afară.

Prin verde se descheie arături Rîndind cu semne de belșug pămîntul Și-n rînilor unei femei de carne Se năruie cu-sîngerare vîntul...

M-aplec în drumul unei aripi noi Să-mi taie răsufărarea, să mă vîndă Acestui vînt ce-nunecă în noi Mișcarea unui ochi ce stă la pîndă.

Mireasa mea de primăveri curate! Desprinde-mă de umbra mea să cad Pe lespedzele unui soare amplu Sau în sălbatic trupul unui brad!

Chiar de-am murit printre oglinzi de iarnă, Mă cheamă iar prin golul unui cîmp Mirările de cumpănă-ale zilei Și-alergătura unui sînge strîmb...

M-aplec în ape și-mi reumple chipul Cu cerul ne-năpuc în păsări, greu — Și-un drum ne cere urma și nisipul, Un drum cu-n capăt ars în curcubeu...

De-acuma stinge lampa. Crește ziua, Prin geam ne strigă neamuri de pămînt, Răstoarnă primăvara peste case Mari ciuituri de mirese și de vînt...

Fără subiect

Comarul meu de joi începe cu pustiul din gazete. Paginile negre nu aduc nici o stire demnă de a fi comentată. La ora la care scriu aceste rânduri nici nu știu măcar ce-a mai făcut Clay și parcă mă văd iar certat de un personaj cu un nume scotic pe la nu știu ce post de radio! Victoria asupra Franței nu e nici ea un eveniment zguduitoare. Evident că ne bucură foarte mult că am obținut, în sfârșit, o victorie pe un teren străin și încă în preajma Parisului. Băieții pot fi mulțumiți, plimbarea prin Capitala lumii le va prinde de două ori. De fapt, pentru că tot simțim aici, nu înțeleg de ce radiodifuziunea nu ne-a onorat cu un ceas și jumătate de emoții pe unde. Mi s-a spus că formele pentru trimiterea spekerului nu s-au făcut la vreme. El, cum se poate așa ceva, că doar și copiii de țară știu data acestui amical ce trebuia să arate că Justo Fontaine este încă un începător în ale selecției...

Mă gândeam că societatea noastră de bucurii auditive, când trimite ca în Italia un comentator, după nu era nevoie pentru că totul se vedea datorită intervențiilor, când ne lăsa cu totul de ne chinat să prindem posturi îndepărtate cu sibeile noastre aparate de recepție. Dar cum toate sunt acum de domeniul trecutului să vedem ce s-a întâmplat. Din relațiile singurului trimis la fața locului (ziarul în cauză, cum îl spune spiritual un confrate cralovean, a făcut și el economii) — să pare că unsprezecelea nostru s-a descurcat cu destul de bine în fața gazdilor, înțepeniți într-un sistem demodat cu totul: jocul la oșca. De două ori, norocoși Frății și Dridea I au strâpuns apărarea franceză și au înscris. Alt fapt ce poate fi semnalat e acela că masivul Sătmăreanu a fost înlocuit de către veterarul Popa după ce i-a făcut zile fripte lui Ionescu. Pozitiv rămâne curajul de a găsi o formulă mai interesantă în linia de fund, unde, în sfârșit, după mari înșirăți, Dan a fost înlocuit cu Dumitru Nicolae. Cum au jucat fiecare dintre reprezentanții noștri vom afla abia după ce rîndurile acestea vor lua drumul tiparului.

Ar mai fi de discutat din nou problema insolvabilă a suspendării campionatului. Acum când se pun atâtea probleme într-o gospodărie serioasă a veniturilor putem vorbi chiar despre rentabilitatea fotbalului. Mai este jocul cu balonul rotund un aducător de venituri? Noi nu credem. Cel 60.000 de plătoitori (unii zic că au fost numai 50.000) de la cupajul bucureștean ne conving că ceva mai bate în pieptul spectatorului român, dar ce facem cu tribunalele goale de la alte partide de pe Republică? Una din cauzele acestui lipse de interes nu e și această regulată și devenită tradițională întrerupere de campionat? Vă întreb și pe dumneavoastră, cititorii, de ce se face atîta caz de UN MECI AMICAL? Vor să ne convingă Ona și Covaci că victoria de la Paris este hotărîtoare în palmaresul echipei noastre naționale? Noi credem că nu. Nu e un secret că în Franța fotbalul a devenit un sport de mina a doua, că echipa marilor vedete ale cocișului galic a fost de mult îngropată de uitare. Atunci? Putem spune că acest unsprezece format din mulți anonimi a constituit un obstacol serios în calea lui Frății și Dridea I? Cineva amintea, nu fără subțel, că Franța a participat la Cupa Mondială, s-a scris mi se pare și cuvîntul finalității ca să se dea greutate acestui 2-1. Dar noi am văzut pe Wembley cum arăta acest unsprezece și nu mai convinge nimeni că Poiana-Cimpina n-ar fi făcut mai mult acolo, excepțind un ultim meci.

Cît privește selecția, ea a fost în general bine făcută. Accidentările au pus probleme antrenorilor destul de noi nu credem că cu participarea lui Piricăb (fost din formă) și a lui Ionescu s-ar fi obținut mai mult. Dar cînd totul se termină cu bine de ce să nu strigăm și noi laolaltă cu ceilalți: Bravo, băieți!

EUGEN BARBU

UNA PE SĂPTĂMÎNĂ

de NEAGU RĂDULESCU

COCOȘ LA TAVĂ! (Stînga, Dridea — dreapta, Frății)

1907 și literatura populară (II)

Poporul român, înzestrat cu minunatul dar al creației artistice, a știut — cum s-a mai afirmat și cu alt prilej — de-a lungul veacurilor peste care au trecut urgid nenumărate, să făurească numeroase stihuri, în care se cuprind aleanurile sale, culte și zguduitoare realități sociale. Și una dintre dramele care s-a perpetuat în secole o constituie fără îndoială, starea de cumplită înzdră și mizerie în care se zăbeau milioanele de țărani. Dar ceasul marilor suferințe se împlinise: „Anu nouă sute sapte. / Pe luna ce-i zice marie. / Cepu lumca să se revolte. / Cu toposare la spinare / Și cu furei la subțoare. / Să-l omoare pă ciocel. / C-a supț stăgele din noi. / Dar țărani să lăcea? / Plugu-n cărții pune / Și la timp că se ducea. / Ara țărani unde vrea. / Pă nimelzi în discară. / Veneu boțeru călare: / — Da ce faci tu, măi Ioane? / — Am venit să ar, eucoane! / Dar boțeru ce lăcea? / Pe două girbece-l da. / Măciocu pă luga să puca. / „Foale verde fu truf, / Tănci-vă, măi eiere. / C-a venit vremea de-ape! / Să arăm și noi cu voi! /

pluguri în pămîntul furat de cioc — cum procedase țăraniul din poezia mai sus citată — el: „Foale verde barabol, / Plec, mă duce la Al Cioc / Ce-și bat joc și rid de noi. / Foale verde și-o lăcea / Vine-acu și zua mea / Zina mare, nelucită. / Să-mi lău frînța puculică / Că de ani n-am mai cătat-o / Și rugina-o fi mîncat-o. / Că de ani n-am tras cu ea. / Și asta-i toată-averea mea! /

„Anul nouă sute sapte / A venit și pe la noi / Să ne scape de ciocoi, / De ciocoi și de nevoi. / Dar „Mulți din capli satului / Luau curînd ciocolului. / Unli dintre ciocoi fugiți se vor întoarce parînd, în sale, îmbrăcați în uniforme ofițerești și vor comanda plutone de execuție sau vor ucide mîsește cu mina lor. / Într-un exemplu, unde este înfățișat ciocoiul Pirițianu care a ucis cu mina lui sapte țărani: „Pirițiene, Pirițiene. / Ce mi te făcuși violente? / La canac eînd te cătal / Tu pe alie căi umbia... / Dar tu lup hămești. / De la luptă ai fugit, / Ca să vii după trei zile / Cu cisme de la oștire, / Să lei pușca și să tragi / Ca la moarte să ne bagi! /

cărți • cărți

N. TAUTU:

Implinire

Gen de largă audiență, epical eroic își extrage astăzi garanții ale „viabilității și actualității sale dintr-o tradiție bogată care înscrie nume prestigioase ale literelor române. Cobișorii din ceata legendelor și dintre pagini de cronică, eroul trecutului, deopotrivă al ideli de neam și deprețate, și-au refăcut existența plătitoare în numeroase poeme și romane înflăcărilor succesiv imaginativă generatiilor de cititori.

Avînd ca punct de pornire intenții educativ-patriotice asemănătoare, romanul „Implinire” al lui N. Tăutu — într-o construcție epică vastă și multiplană, biografia Ecaterinei Teodoroi și a logodnicului ei, Gheorghe Pănoiu, structurată și dispusă semnificativ în jurul unui conflict (din păcate de multe ori înțretinut de situații artificiale) cu forțele opresive reprezentate de anturajul generalului Mîncu și de aliații săi repozitari, invadatorii germani Parcursi în întregime, romanul evidențiază o stridăre lipsă de unitate a procedelor narvative, cu directe repercusiuni asupra tensiunii epice și cu inevitabile nivelări valorice. Primul volum (Pata din inima țării) reconstituie, într-o viziune reportericească biografia socială a eroinei de la Dealul Scului, făcînd vizibile mobilurile didactice prin insuficiența ficțiunii artistice și prin impurități retorice. Refuzînd tentația aureolării mitice a personajului, ostentative, frecventele reportaje „scenotate” autorului nu reușesc nici să insufie viață eroinei, neumanizînd de suferințele copilăriei și adolescentei ultragiase, de drăgoșe sau de moarte. Într-o evocare a campaniei din 1848, de altfel, prin lipsa de pregnanță realităților tablourilor defectiv de imaginație. Automatizările de convenie literară se continuă și în volumul următor. La capătul noii „Scrisorînd avatazurile biografice tribulatiile morale și îndoașorîndul social constituie polulice a lui Gheorghe Pănoiu în cadrul determinat al relațiilor sociale, autorul dovede doar o relativă dexteritate în a opera succesiuni sau alternări de secvențe semnificative și o destul de largă deschidere a unghiului de vedere asupra universului social.

Ponderea valorică a cărții o deține însă cel de al treilea volum, Sub acul de triumf, în cuprinsul căruia se produce un neașteptat reviriment epic și tipologic. Străbătute de sevele autenticității, în contrast cu palidul scheme epice anterioare episoadele de front ale războiului antihitlerist stăpînesc unificator al unui patos eroic, înzestrate de ideea semnificativității individuale și colective față de țară, care conferă întregului dimensiuni fresceli patetice. Cîteva secvențe — execuția elevului plutonier Viorel Pătrășcu; înținerile baladească a doctorului Cosasu cu mama sa în clipa morții; pederea căpitanului Pănoiu sau a maiorului Săpănuș — transmit fiorul tragicului autentic.

Dacă eroii principali Ecaterina Teodoroi și într-o mai mică măsură, Gheorghe Pănoiu nu reprezintă decât o încheiere, deseori neconvingătoare a conștiinței etice și civice în tipologie, personaje periferice ale dimensiunii volumului constituie de bază unor elemente interesante de observație caracterologică afirmă un deosebit relief. Un unor suculent și revelator în sens tipologic însoțite apăsătoare emocii de la Bibi Teodoroi, reprezentant al comici verbalizării paranoice sau a lui Ilie Tarabună, înzestrat cu inepuizabile rezerve de devotament și un acut simț al dreptății.

O intuiție mai puțin sigură la îndemnat de autor să repete drama cuplului Ecaterina-Gheorghe în cazul sergentului lui Drăghici și a Heinei, reeditată o tot atît de convențională poveste de dragoste și diluind una acumulare fătășită meșului tragic. Sub raport compozitional se mai poate reproșa autorului ponderea acordată unui personaj ca generalul Mîncu a cărui silueta morală caricaturizată, lipsită de voetele atribute simbolice, nu justifică artificiosă amănare a demarcațiilor sale pe parcursul a trei volume transmise de Ecaterina lui Pănoiu și de Pănoiu camarazilor de luptă, pînă la identificarea execuției cu tabinda fatală.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

ION PETRACHE:

Răscrucea virstelor

Piesele lirice care alcătuiesc Răscrucea virstelor se axează, în majoritatea cazurilor, pe motive tematice caracteristice literaturii pentru copii. Ion Petriche se doarește un rapsod mai puțin juvenil care se confesează sau dialoghează cu tinerii cititori, îi sfătuiește, îi ajută să-și deschidă privirile mirate asupra lumii. Evident, intenția nu poate fi decât laudabilă, generoasă. Pe alocuri, fiorul emoțional izbădat prin teșitura intimă a stihurilor. Regretul ușor disimulat pentru copilăria trecută iremediabil transpare firesc: „Ca dintr-un abur se arată-n zăre / Alabastră pasăre cu zbor rotat / Copilăria-l departe tare / Și parcă totuși nu a plecat. / S-a prins un abur pe geamuri, oare? / Săcu cu ploaia s-a ogol / Îmi pare strada tristă cărare / Albastre pasăre a adormit. / Peisajul autunnal e reconstituit în imagini care atîng o prosimetrie a observației: ploaia razelor lumii învesmîntează întreaga fire cu o lumină dulce și melancolică: „Piciu cad tihnit / Argintînd pămîntul / Pare poleit / Pînă și cuvîntul! /

B. MIHAI

Oameni cari au fost

(Urmare din pag. 1)

Cuza e pomenit cu poștenie, ca omul ce a înțeles să clădească „pe piatra morții sale politice, edificiul vltor al patriei”. Kogălniceanu este „începătorul culturii românești moderne, gînditorul care a văzut împiedec România liberă și interesată...”. Dominanta activității fiecărui individ devine sursa, pretextul, întocmirii unui tablou sintetic compus meșteșugit, după toate canoanele artei. Privirea aplecată asupra lui se umple de învățămînte. Fiecare evocare a unei existențe implică un sens educativ. Global, ele oferă panorama celor mai reprezentative valori ale unei națiuni într-o perioadă de timp. Generoasă, pînă la Iorga se oprește asupra scriitorilor mai mult sau mai puțin importanți, oamenilor politici sau de știință, unora asupra unor simpli oameni de omenie. Domnește o apăsătoare lipsă de discernămint, căci dintre toți aceștia puțin au făcut parte din timpul „vii al bătrînilor celor mari”. Cei alții sînt cei ce ar fi putut fi oricînd, prin nobilitate spirituală, ereticii primilor. Prezentul lor pentru cel mai ales fil și poporul ne apare astfel justificat. Geniul lui Iorga se apropie de fiecare cu căldura apropierei de o iocană veche și scumpă amintiri. Efectul dobîndit este de multe ori extraordinar și foarte onține pînă în literatura românească cu culoarea, pasta grea, încercată de senzuri, precum au aceste portrete.

AGENDA CENACLULUI „N. LABIȘ” (129)

Sedinta din 20 martie a cenaclului a fost, instructiva anostă, în mare măsură și din cauza lucrărilor citite, fapt explicabil pentru un cenaclu unde nu totdeauna producțiunile prezentate pot aduce revelații unui talent aflat în stadiul de afirmare sau de autodepășire. Proza lui Constantin Florescu nu a prezentat, deci, interese pentru ascultători, debutantul aflîndu-se încă în faza compunerilor școlărești. Poeziile lui M. Prelipceanu, poet interesant, autor al unui volum de versuri, nu s-au situat nici ele la nivelul celor publicate de către autor anterior, în presa literară. Poetul se găsește, probabil, într-o fază de tranziție, reluînd, după cum s-a relevat, cu lipsă de dispoziție, teme și mijloace vehiculate la noi de poezi mai vechi sau mai noi.

Revista „LUCEAFĂRUL” în colaborare cu revista „RAMURI” organizează, sîmbătă 25 martie 1967, ora 17.00, în sala Teatrului Național din Craiova, UN RECITAL DE POEZIE CU PRILEJUL ÎMPLINIRII A 60 DE ANI DE LA RĂSCOALELE ȚĂRANEȘTI DIN 1907

cronica literară

virgil ardeleanu:

Însemnări despre proză

De ce se citește cu interes această carte de critică? Ce anume te reține asupra paginilor sale sau te face să dorești a măcar una, care să-ți infirmă pre-buna impresie inițială? As spune, cu un cuvînt la îndemîna și cum părăsesc de comentarii, că adevărul critic — unul nud, un adevăr al judecării de valoare — o judecată de valoare adevărată, nesofisticată și, mai rar, confirmată de timp, iar atîta cît conținea, și de opinia publică (ori scriitoricească) mărturisită sau nemărturisită. Am avut pînă acum puține culgeri de cronici literare circumscrise unui singur gen. 35a încăcile să lase impresia unui studiu sintetic de referință. Folea nu numai pentru că este echipierul, tandemul lui Ardeleanu la revista Steua ci, mai ales, pentru a căa generozitatea poetului depășea, în nu puține cazuri, exigența necesară criticului: labilitate ce-i plasează cartea între documentele nemiscate din arhivă, orela: lipsîndu-se spiritului critic ferm, multe din cronicile cărții au fost infirmate atîc de evoluția ulterioară, structurală, a poetilor, cît și de aceea a timpului. Nu astfel stau lucrurile cu Virgil Ardeleanu.

Am avut cărți de critică ce amănunțit să cuprîndă într-o activitate gustărească a autorului lor, nesupus unui discernămint apăsător, ba dimpotrivă supus unuia în funcție de „localitatea” (prozator sau prozatorului (poet) în societate). Motiv evident extrateoretic. Nu cîștigă șansa. Nu stă o instanță sau, cum ar declara nu știu care infamă critic, nu putem fi dintr-o dată „magistratură”. (De acord.)

Însă — vorba lui V. Ardeleanu — se cunosc, și îi cunoscăm cu toții. Am avut cărți — spun am avut, deoarece nu cred să mai avem de-acum înțea, instrucți unui critic al și stabilit stivului superior de la care se mai poate intra în competiție — care exaltau opere minore sau depreciau ebalistice opere arti celebre. Faptul se dădea, firește, și mijloacelor asociative comune, rudimentare însă — transfigurare publicistică.

Și încă că apare o carte (trebuia să apară!) în care autorul ei încearcă să fie cît mai lucid, (v. p. 32), care nu se ferește să pronunțe adevărul care nu se cedează în a formula obiectii chiar și unor cărți semnate de personalități ca Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Mihai Beniuc sau unor scriitori cu mai puține volume, dar nu cu mai puțin talent. B. R. Popescu, Eșpanu Neagu, Stefan Bănuțescu, Alecu Ișan Ghilia Nicolae Velea, Ion Lăncrăjan, Nicolae Breban, V. Rebreanu etc. Pe altele nu sînt sfîșiate a le invalida viabilitatea a le evidenția ori mediocritatea, ori superficialitatea, ori inconsistența (Al cîncilea anotimp, Terța di Siena, Făgădușii, Orășul cu blesteme, Nopțile tovarășilor mei, Săpănuș, O plimbare cu barca, Măgăstăria). Deci V. Ardeleanu n-are aprehensiuni. Obiectivitate sale nu sînt un obligator automatism — cum încearcă să sugereze prin aceste autotul vișii livresc-romantate a lui Măcedonski într-o recenzie în Cronica — un automatism al criticului, ci se învîș funcții din știința profundă, laborioasă, din logica prospectivă practică de Virgil Ardeleanu. Deci nu cum spunea recenzentul din Cronica că Virgil Ardeleanu își compuna cronica din părți „bune” și părți „rele”. Căci criticul sînt desigur, la rîndul lui, să-și releve propria personalitate, nu să se substituie personalităților discutate (Obiectii și al unor monografi sentimentale). Criticul sîntîndu-se investit cu personalitate cînd este loial cu sine însuși, am spune, paradoxal, mult mai mult decît cu autorii care, uneori, „sînt sensibile”, trebuie să „mențaji”. Dimpotrivă, sensibilitatea (creatoare) a unui autor sporește cînd i se arată în alb-negru adevărata sa

filosofie artistică. Pe scriitorul autentic acest gest îl stimulează, îi oferă reper, îi facilitează înțelegerea propriilor sale limite. (Se înțelege, nu spun scutări!)

Asadar, de unde convingerea că spiritul critic (născut și prezent) al lui V. Ardeleanu nu cedează prejudecăților de orice fel? Un prim argument ar fi modalitatea sa analitică. Un altul, gustul său literar aproape infalibil, reacționînd repulsiv la mediocrită. La tem și la artificial Toată această carte putînd fi interpretată și ca o demonstrație în favoarea acestei calități imponderabile dar și ca una care ar vrea să ilustreze raportul de causalitate dintre gust și modalitate, dintre modalitatea și gust. În cazul lui V. Ardeleanu nu ne preocupăm care pe care se determină ori prevalează, ci faptul că ambele funcționează armonice. Că una derivă din cealaltă, funcționînd, să încercăm o scurtă detaliere.

După cum se vede și din titlu, autorul însemnărilor despre proză, s-a specializat în analiza genului prozei; domeniul care cere anumite instrumente de investigație. Metoda sa critică, fără a fi în amănunțit și cît suplete elaborată, constă într-o operație, i-am spune, medicală de „palpare” a opere, o încercare de a se convinge „fără” și intuitiv că are în față organisme vii, somatice, și nu fantome; că, anume porțiune și sănătoasă, iar cealaltă malignă, și că opera este un univers în miscare și în acțiune umană. De asemenea, obiectiv criticului în a (și se convinge că personajele sînt verosimile, autentice, că logica lor intrinsecă determină de conexiuni etice, psihologice, sociologice, acțiunea implicabilă; de aici detalii detaliere și de reconstituire a personajului, de confruntare mentală parca, a acestora cu acelea posibile alcătuite de autor la genera. Este un procedeu interesant, persuasiv, e drept costisitor, și care cere răbdare și migală reflexivă. Dar nu se poate ca din premise desigur de critic, ca din recompunerea sistematizată (analitic) a eroului și figuratilor, să nu conchizi cu el (în dese ocazii), că personajul e verosimil sau artificial, că devenirea lui este justificată sau nu, că este o schemă sau o complexitate. De altfel, depistarea și nemiloșă a unei obiectivă demnitatei criticului literar, la estigietea autonomiei sale. De asemenea, e de remarcă atenția cu care autorul stie să deosebească și să „drămuiească” judecările de apreciere în funcție de valoarea criticilor, a experiențelor fiecărui scriitor, a locului obținut în istoria literară contemporană.

Un anumit ton, bunăoară, și anumite propoziții caracterizată cronicile la Cartea sunții Risipițarii, Friguri, Fecerea lumii, Prînzul de duminică, Grupa, Pădurea nebrună, și Dispariția unui om de rînd (care poate fi gustată și ironic), altul cronicile la Iarna bărbatilor, Vora venitorilor, Cantorul pășit, Opt poezii, Povestiri, Cordonarii, Franșica, și cu totul altul la cele despre Mocanu, Tic, Al. I. Ștefănescu, Cosasu, Măzilu. Alci e chiar polemic: V. Ardeleanu fiind și un polemist ce nu se dă la o parte de la confruntarea cu prozatorul dar și cu opiniile altor croniciari. Bs, în asemenea ipostaze beligerante, justitare, cronicele sale sînt mai spontane, mai atractive. Ele devin micii „processe” ale respectivelor cărți.

Ceea ce mi se pare însă că V. Ardeleanu n-a izbutit în totalitate să contracțeze, în acest volum de debut, este deturarea calităților, normelor spre manieră. Ea pare nu mai puțin o consecință a specializării, cît și una în care aceleasi criterii de judecată și discutare a literaturii se transformă la un moment dat în schemă obsesivă, în decalce. Deci încă că ceea ce respingea la prozatori se insinuează și în Hpul său de critică. Și, recunoaștem, nu numai la el. Forma aceasta de „manierism critic” este poate o răzbuțare a propriilor noastre instrumente inventate. S-ar putea să gresesc. S-ar putea ca însăși rezerva mea să fie o „schemă”, un elueu. Dar pericolul mai constă și în altceva: n-u pot fi utilizate criteriile egale pentru toți prozatorii. Unei schite de Velea nu-i poți cere ca „senzația de trăit” să fie neapărat de aceeași natură și intensitate ca aceea produsă de Grapo ori Morometii. Căci zona de formare, punctul de plecare a emoției poate să se producă și în altă regiune decît cea psihică, simpatetică sau să nu poartesea numărul de acolo. Poate atunge însă aici. Terminologia estetică, de asemenea, nu mai poate fi aceeași. Se impun diferențieri, se impun alte concepte, chiar dacă criticul are oroare de emfaza stilului profesional (tehnic, abstract). Pentru că aceleasi regisrii critice și aceeași terminologie aplicată tuturor riscă nu atît să piardă individualitatea operelor cît să n-o diferentieze și n-o transmită, memorabil, specific. Apoi, personal, mi se pare un rudimentar că exegetul trebuie să la în „considerație intenționale autorului” (cf. p. 71, 75, 90, 197). Opera nu este un cumul de intenții, nu este o prescriere, ci un efect, un cosmos perpetuu exploziv (în cazul celei organice). A crede că poți să refaci intențiile autorului, că te poți identifica cu ele, mi se pare o naivitate pasageră. Criticul se pare că mai degrabă impune „cartea sa”, niciodată „a autorului”. Pasager le-as dori și afirmative de felul acestora: „Prăbușirea fetei lui Filipache trezește interesul cititorului și invită la serioase meditații” (p. 93). „E un roman cu probleme (deci invită la meditație)...” p. 153. Am însă convingerea că premisele critice stabilite de Ardeleanu în aceste însemnări dacă vor mai fi și teoretizate vor pierde din alura unora prea senzorială, „gustativă”, dacă o pot numi așa, și va depăși „specializarea” tomal prin schimbarea nuanțată și în complexitate a factorilor mobilizați în analiză; și monotonia inerentă unui registru critic deocamdată reumativ, dar pe note esențiale, o va transforma într-o filosofie critică „specială”, categorială.

M. N. RUSU

GH. PITUȚ

cine mă apără

Aproape înțelept la anii mei
văd bine că lumina
e nebunia firii.
Trăiesc lumina obscură
ce dor ca rânile :
casa părinților
căldură lângă vint
pe virtul dealului,
mama și tata
etern aplecați pe coase și sape
deasupra pământului sterp,
pîinea cu tăciuni
din recoltele lor
și ciinele nostru răgușit
lângă stecua polară.
Văd drumul
din pădurea care s-a tăiat,
călare pe bușteni
cu trei vecini al mei
(cîntau pe-o zi cu soare),
mașina a intrat în moarte
la o curbă
și singur el salvat
pe iarna înzăzită de trupurile lor ;
mi-a fost urît apoi
și-am ris dement
în hohote
și am cîntat
pe șase kilometri-n fugă.

viață în plus

Te-ntorci sleit
lângă lumina ta spre seară.
Din cap
încep să curgă altfel
de lumină —
bătrînii cerșind la colțul
încă un strop de viață,
doi tineri adunați de-o lună
sub un cort naiv
se sculpă-n văzul lumii,
ceri unui om pe care nu-l cunoști
să fie bun
cu maică-sa bolnavă,
nemulțumitor le cinși de Eldorado
și-n haina celui neatent
pul șarpale să ouă :
mai trist înfișii cărige
în inimile celor îngropați
în grajdurile mulțumirii
vrînd să-i atîrni
de cite-o stea bolnavă.
Un punct în creier
ca un nod al lumii
și simți vertiginos
cum își dilată linia
și curge smocla somnului
peste lumina ta
sub zorii alungați din altă parte.

fără scăpare

Sînt fără scăpare al tău,
Înghețatule.
Să nu pot stinge un incendiu
dintr-o clădire săracă ?
Lasă copilul acele
să-și pună palmele
pe fața mea.
Mai dă bătrînului
din gura pierderii
o zi.
Ce tot spui ? — ești bolnav
a ris glaciului —
căldura ta distruge viața
îngroapă-te cu totul
într-un cîtec.
Și-a fost pace
cît umbra unui țipăt.

ION SEREBREANU

lup de mare

În memoria lui Mihai Dragomir.

Colind,
Mai mult decît toți lupii de mare la un loc,
Mai mult decît transoceanicele
și navele cosmice.
În fiecare secundă mă îmbarc
Pe firul subțire și albastru,
Cu itinerariul fixat sub piele.

Și dacă, luntre,
Nici-o furtună nu mă poate clătina,
E pentru că sînt încărcat
De sentimente.

O, de cite ori,
Sub propria lor apăsare,
N-ar fi naufragiat,
Dacă n-aș fi știut, la vreme,
Să le micșorez greutatea,
Azvîrlindu-mă-n unde !

Și nu-i nici-o tristețe cînd,
După ce am cutreierat o viață-ntr-o noapte,
În locul meu, altcineva,
Asemeni unui lup de mare
Se va pregăti de drum
Și, curățindu-și pipa,
Îmi va arunca pușina cenușă
Vînturilor,
Oceanelor de jos
Sau din înalțuri.
Ea, și fără de
Busola inimii,
Va nimeri uscatul.

ALEXANDRU ȘERBAN IONESCU

statuia

Îți văd încovoierea
din simburile muntelui,
unde cu ochii cerni lumina
acoperită
cu uricașă cantități de tăcere,
minerale !

Exploziile tușesc,
fiecare împrășcind cite-o flacără
înțesată cu pămînt.
Îți văd mina cum scoate
din miozul liniștii
strigătul
pe care-l aruncă în ecoul văilor.

Cînd muntele vestește
soarele de partea cealaltă,
cobori din piatră
și-ți dezmozgești statuia.

singurătate

Ca așteptarea vesnică, nedreaptă,
Așa stăteam în stradă pe o treaptă,
Rupeau din mine vaietele porții

și nu puteam să respir decît prin tine.
Te-ai mișcat de citeva ori
și încremenirea s-a speriat,
neștiind că zborul murise.
Obișnuințele,
mari păsări de pradă,
te-au zgîriat cu strigătul lor neprihănit —
nesuportîndu-le moartea,
m-ai părăsit.

adecvare

Și cite netrări ne dor,
împiedicați de-un simbur de piatră
rămînem unul dincolo,
domestic animal ce nu mai latră.

NAE LUCA

continuitate

Fluviile tăriei au izvoare
pure, de luceferi și soare,
Credințele se întind peste veacuri

și sufletul mi s-a prins în horă

Fereastra pămîntului s-a deschis
arătînd lumii bulbul de aur
al soarelui.

Și sufletul mi s-a prins
în horă, gonind departe
asemenea porumbelilor sălbateci
spre țările sudului,

chamați de lumină,
căldură și iubiri neuitate.

Și-n fiecare an
mă prind în horă,
pridorul vieții l-am uitat
cum mai arată
și numai citeodată
mi-l amintesc.

ION SEGĂRCEANU

creanga de aur

Fiicei mele, Cristina

Te-nalț ca pe-un lujer în soare
Făptură de vis și de dor,
Cîntec de bucurie și slavă înstrun
Pentru această vară sărbătorească
A anilor mei — 28.
Strig numele tău către zările-amejtoare,
Cu inima-l strig și-l repet
Și inimile părinților mei îmi răspund,
Aud ecoul glasului lor
Pină-n inimile tulburate ale bunicilor
Și-ale tuturor străbunilor de peste veac.
Fii binevenită-n șiragul virstelor noastre
Tu, cea mai durabilă cugetare
A singelui meu luminos !
Iată casa, iată lumea din jur,
Iată depărtările, cărările toate
Și mai ales iată stelele rotitoare
Spre care vei năzu și vei înflori,
Creangă de aur
a copacului suitor
al neamului meu...

luchian

Era singura anemonă care simboliza
moartea...

PETRU COMARNESCU

Mina bolnavă, suptă de la cot
A scăpătat cu degete cu tot,
Atrîna ca o aripă nălingă
Și nu se mai supune la poruncă.

De-atita lungă, mulă așteptare
Pe masă florile-au pălit în soare,
Panoul, istovit și el, adastă
Uitat lângă o pinză, fără pastă.

O anemonă s-a desprins domol
Cu trupul răsucit peste ulică :
O-nvăluie în gînd, ca pe-un simbol
Și nici măcar cu ochii n-o ridică...

DANIEL DRĂGAN

prin vers

Am plecat spre departe și spre nicăieri
Mereu între ziua de mîine și ieri.
Am trecut prin vers, înfricoșat, nestatornic,
Neobservat ca o secundă prin ornic...

Nu mă căuta în cuvîntul în care de mult nu mai sînt !
Păstrează-i fiorul de creastă cu soare și vînt,
Răstoarnă-i clepsidra cu pulbere prefăcută în vis
L-am părăsit în clipa în care l-am scris.

El a rămas unde e de cînd lumea.
Eu sînt trecătorul în mers.
El e raza care mi-a luminat înfii mie obrazul ;
Acum sînt într-un alt univers.

lacustră

Cutremurate bălți, lucriri tăcute
Miresama morții desfrunzind cărări
Poteci de ape, trestii și cucute
Otravă meșteră, avide nări
Sorbind aceeași teamă...
Vislesc aleu și rob mă vînd
Pe-o clipă valului ce vine
Mă rup de el cînd e sub mine
Și zmlus din vraje, sclav rebel,
Mă vînd la altul și-l înșel
Iar visla mea — viclean duel —
Se-nfișe sigur și carnal
În pieptul fiecăru val.

Mișcate bălți, lucriri tăcute
Rămîn în urma mea supus.
Renasc cu valul care vine
Și mor cu cel care s-a dus.

ION VLASIU: 1907 (fragment)

Milenii de iubire. Lira nopții —
Erato — mă chema, dar miniat
N-am părăsit pavajul instelat.
Căci în orașul rece și enorm
Ieri o copilă îmi dădea să dorm.
Timidă, despletită, de mătase ;
Azi m-a uitat : pajiță printre case.

MAGDALENA CONSTANTINESCU

obișnuințele

Tu ai micșorat spațiul acela
pătat cu oameni și umbre ;
aerul era prea aproape

sălășluite în minuni și în leacuri.
Copacii-n furtună și ploaie
se frîng în cînt de cucușe
și sărută pămîntul murind.
Furtuna m-a prins rătăcind
prin pădurea de crăci, fără frică
cîlcînd peste ce-i putred și pică
din ramuri cu lăstari spre lumină.

Soare să vină, să vină !
Dorință de copil fără minte
Cine fi-e mamă, cine părinte,
cine fi-a dat viață și nume
și fi-a deschis ochii spre lume ?

Fluviile tăriei au izvoare
pure, de luceferi și soare.
Credințele se întind peste veacuri
Sălășluite în minuni și în leacuri.

DRUMUL

Ninge greu și trist. De la etajul IV se vede tot orașul, seamănă cu o dihanie nordică, blajină și greoaie, gîfuită de zăpadă. Cînd se mișcă, scîrție, zăpada se hurie spre pîntecele ei, scîrție și-acolo, înăuntru, și tot nu se mai satură. Ninge mereu și aspru. Noi am primit vacanță de Crăciun. Cei mai mulți am transformat fețele de perină în ranite. E mai comod, mergi cu mîinile în buzunare. Nu știu de ce că abia s-a deschis poartă școlii și dăm buluc. Fugim ca smintii și-n urmă rămîne doar ofatul: Uuu-uf! Fugim ca de la pușcărie. Nu ne oprim nici în stradă, fugim și pe stradă, tăcuți, dar fugim, ca niște cămile cu două coșoase. Fugim fără să ne aruncăm privirile înapoi. Unii se împiedică de alții, se rostogolesc cu trîșniile în cap. Uniformele negre s-au mînjit de zăpadă, se ridică gîfînd și fug mereu, fugim cu toții, amuțiți, speriați. În stația de tramvai am dat buluc ca vitele, cei mici puternici în fața. Ne strîngem unii în alții și așteptăm speriați. Ninge intens. Chipele seamănă cu niște umbrele de bureți lăptoși. Cei mai înalți ling zăpada de pe șepcile celor mici, ca vitele. Cei mici trîmîntă zăpada cu bocancii, o terciuiesc îngust și indiferenți la tipătul rece. La toți doar ochii ni se rotește sălbatic. Fuga de pină acum era un sens, așteptarea e o tortură. Sosește însă tramvaiul. Cei mari fac ultimă pentru cei mici, au făcut-o spontan, fără nici o înțelegere prealabilă. Se urcă repede, unii peste alții, dar se urcă. Cei mari s-au agățat și ei, împing de pe scări. Ochii se rotește cu alte lumini. Printre linii, în urmă, fuge acel: Uuu-uf, dă să sară, dar liniile se transformă în pereti înalți de metal și cum le atinge tipă în-grozitor, scîrșnesc, și-atunci iarăși alergă cu ochii bulbucați.

Am sosit la gară. La gară m-aș fi putut duce cu ochii închiși. Gara îmi place. Din gară se poate pleca undeva. Abia acum ne dăm drumul. Urmăm, ne vine să urlăm. Ne strigăm fără nici un motiv, întrebăm de ceas, ceasul e sus, pe perete, sub pictura aceea murală, afumată, în care se văd totuși niște munți, păduri de brazi, un viaduct pe care trece un „Pullmann” roșu pe care e scris cu litere albe: ROMANIA. Ceasul arată ora 12 E un ceas electric. La fiecare minut limba cea lungă face: țac! Pină acum a făcut „țac” de zece ori, mai mult n-am răbdare s-o urmăresc, de altfel e timpul să ne dea drumul pe peron, ne și îmbulzim spre ușă. Degeaba însă, nu deschide nimeni. În difuzor pîrlește o voce. Aflăm că trenul de Piatra-Olt va porni numai peste cinci ore. Mulțimea toată, bărbați, femei, soldați zdaveni, soldați răniți, și noi, scoate un urlet sugrumat, apoi se domolește. Fiecare își caută un loc și se așază pe ce are. Unii defășoară să mîncească. Soldații mai zdaveni cerșesc mîncare pentru cei răniți, îi arată cu mîinile ca pe niște șerpe. Scotocim și noi în trîșniți, le dăm pine tare, înghețată, și marmeladă. Apoi, lor li se deschide ușa. Slabi și încruntați intră în bou-vagoane și după o vreme pleacă. Noi ne-am tras într-un colț, rontăim ultimele colturi de pine așezate pe jos, oamenii li se văd numai capetele care se mișcă, capete de tot felul, par o mulțime de serpi aruncați unii peste alții într-o groapă în al cărei atînd se mai văd doar capetele acestea infernale și după cum le mișcă bănuiesc și zvîrcolirea trupurilor și-a chinului dinăuntru. Deodată capetele rămîn fixe. apoi domol, într-un fel de foșnet s-au tras în țepuri sau s-au rezemat unele de altele. Capetele acelea dureroase se ascultă, peste ele dansează voios un cîntec de dincolo de munți, răscolitor prin salturile armonice. Îi cîntă cineva tocmai în colțul celălalt, la piculină sau la flaut, sau la nai, e un cap, nici nu se vede prea bine prin fum. Cîntecul ucide timpul și domolește nervii. Celelalte capete ascultă, ascultă și mesecă din falcă, o vreme, pină au ce, apoi rămîn încleștate și capetele se îngroapă în fum. Sala de așteptare își arată mai bine formele, dar nu le priveșc prea mult, le știu pe de rost și ferestrele înalte și murdare, și tavanul, afumat ca o sticlă de lampă, și cele patru ghișee din care unul aproape întol-

deuna e liber, e de cl. I, și ușile W.C-ului pentru bărbați și femei și chiocul acela cu zăbrele și tot felul de lucruri care costă bani și mai ales ușa deasupra căreia scrie „Ieșire la peron”, și la care căutăm și-acum doar cu ochii căci trupurile s-au făcut tot mai mici în gloată de capete. Unii au închis și ochii, cad pe jos și parcă e mai bine așa. Cîntecul continuă cu întreruperi, fumul se vinzolește în spațiu năpustindu-se asupra celor două uși ale W.C-ului care se deschid și se închid mereu. Cîntecul ucide timpul, și somnul ucide timpul, s-a creat o obișnuință, ai crede că felul de a trăi poate să fie și numai așa. Eu m-am agățat de ceas, îl urmăresc, cu încăpăținare. Limba aceea scurtă și mai groasă nu mă mai interesează, caut cu ochii stilpiți numai la limbușoara aceea subțire și mai lungă care sare ca o lipitoare de pe un punct negru pe alt punct negru. Cînd sare, face: țac! și s-a mai dus un minut. Un minut are saizeci de secunde, dar pentru secunde ceasul nu are o limbușoară, așa că trebuie numărate. Le numărăm în gînd. La început am numărat prea repede și m-am înecat, și minutarul a tăcînit, cînd eu eram la numărul 83, ori minutarul nu are 83 de secunde și mîna fost frică să nu curva ceasul să nu fie bun și să umble tot mai încet, pină o să stea. Am numărat mai rar și cînd limba a trecut pe celălalt punct negru eu aveam 71 la numărătoare, apoi am numărat și mai rar, și m-am tot apropiat

ion d. topolog

de 60 și asta îmi făcea plăcere și-o luam de la capăt și de cîteva ori am fost sub 60 și de asta îmi plăcea bine, fiindcă minutarul sareă mai repede și deci cele cinci ore treceau mai repede. Două ore am numărat așa, apoi m-am oprit, în sala s-a produs un frezăt și intrat un grup de scolarite. Pe capetele lor sînt băști. Sîtu ce scrie pe ele, le-am văzut de-atîtea ori în biserică, la slujbă, duminică, acolo în dreapta, unde se înșira lung rîndul lor de băști. Chiar deasupra frunții purtau cinci litere cusute cu fir galben: S.N.A.S.F. Noi purtam tot cinci litere i S.N.A.S.B. dar șepcile noastre aveau cozoroc și asta era altceva. S-au înghesuit și ele înspire un colț, pentru ce tren vor fi venit? Pentru cel de 18,10? Dar n-a plecat nici cel de 12,30. Vor aștepta și ele. Capetele lor se agită mai mult, se mișcă zvicnit, iar pietețele alunecă peste umeri în față. Ele le aruncă înapoi și asta tot mai des și timpul parcă trece și-mi pare rău că prin fumul acesta tot mai gros chipurile lor arată bătrîne și știrbe. Întrerupt pentru o vreme cîntecul a săltat din nou prin fum ca o pasăre rătăcită la munte în ceață. Jocul coșitelor la colegele noastre se întesește și cum mișcarea nu este însoțită de nici un zgomot pletele taie fumul cu înverzirea bicelor care izbesc un trup ce nu țipă. Apoi n-am mai avut putere să mă uit acolo, mi se părea că din trupurile lovite a început să țîșnească sînge și deci tot vor țipa, și spaima de acest tipăt m-a făcut să mă ațin iarăși de ceas și-abia acum m-am oprit și la limba aceea mai groasă, însă și lucioasă ca o lipitoare, dar am privit-o frumos căci trecuse și ea, după putere, între timp, de pe 12 pe 16 și asta însemna că ar mai fi o oră sau chiar și două, și vom pleca. Important e că vom pleca și iarăși am numărat și niciodată n-am căzut cu 60 pe tăcînitul minutarului sau poate acum nici nu se mai auzea tăcînitul, dar eu îl vedeam cum sare și saltul acela trebuia să facă țac, nu se putea altfel sau dacă se putea nu mai avea importanță că oricum trecea de pe un punct pe altul și în jurul cadranelor erau 60 de puncte și între două puncte erau alte 60, de punctulete, adică numărătorea mea în gînd și-am încercat să socotesc cumva cite punctulete de-acelea sînt într-o oră și n-am reușit și-atunci m-am mulțumit doar să număr și să urmăresc cum

sare limba de pe un punct negru pe alt punct negru.

Exact cu o jumătate de oră înainte de 17, ca la un semnal lumea s-a ridicat, dar nimeni n-a dat un asemenea semnal, totuși lumea s-a ridicat, și s-a bulucit la ușă spre peron și s-a bulucit rău, și noi la un loc cu toții, pină ușa a sărit din clanță și ambele părți s-au deschis și în grămadă am năvălit pe peron. Aici ne ia în primire frigul. Nu mai ninge, suflă viscol iute, tăios. Incep rînd pe rînd să tremure uitîndu-se îngroziți în sus și-n jos. Nu vine nici un tren. Clănțanăm și noi tot mai des și oricît de puternică e căldura vacanței, nu face față. Ne e și foame dar nu mai avem nimic. Frigul ne ia de jos în sus. Ne-am trage din nou în sala de așteptare, dar trenul poate veni dintr-o clipă în alta. La gîndul acesta al soșirii avem halucinația suerelor de locomotivă, înții departe, apoi mai în urechi și așteptăm cu ochii reci să apară prin zăpadă, dar e numai un gînd și-o luăm de la capăt și pornim cu suerile acelea din pădurile acelea albe, inchipuite, de gheață, prin care trece majestuos locomotiva și vagoanele după ea și noi în vacanțe înnebunim de bucurie și venim mereu-mereu zobînd pădurile de gheață și-aici oprim și-i luăm pe toți și ei toți ne mulțumesc mult și noi le facem semn să înceteze cu atîtea mulțumiri că la urma urmei e un drept al lor să se urce în tren și să meargă unde le e rostul și destinul.

Se întimplă ceva ciudat, cei mai mulți plîng în tăcere de frig, dar nimeni nu se trage în sala de așteptare unde ar fi cel puțin ferit de plesniturile viscolului. Nici noi nu părăsim peronul. Ne-am așezat pe cîteva trîșniți, pe altele le-am desfăcut și cu boarfele ne-am învelit picioarele. Stăm spate în spate ca o grămadă de leșuri. Viscolul a suflat zăpada peste noi, nu ne mișcăm, n-avem îndrăzneala să ne desprindem nici cînd nu-ți mai simți nici picioarele, nici mîinile. Viscolul suieră pe sine, tuie într-una și s-a înșurubat în văzduh și-n urechi, sfredelește timpanele, trece pe undeva prin apatele ochilor și-apoi umblă prin creieri. Creierii scîrție ca zăpada călcată.

Pe la 4 dimineața se formează un tren pentru Piatra-Olt. De fapt, ar trebui trei trenuri, e atîta lume. Încăpem și noi între tamponae. Poate vom pleca, dar nici gînd. Printre fiare se strecoară viscolul suierînd. Stăm ca într-o pesteră de gheață, cu peretii spârți. Respirăm iute și scurt, scîrție și aerul de ațita frig. Nu plecăm. S-a făcut ziuă. E un ger, de și soarelui îi e friică să iasă. Falcile au înțepenit, nici mîinile nu le mai putem mișca, nici ochii, și tot nu plecăm. Stăm înghețați între tamponae, unii dintre noi au căzut peste alții. Soarele se deslusește în ceață și viscolul, viscolul îi suieră printre dinți, și tot n-am plecat. De știam de așa față, ne-alegeam de fiecare vagon cite o ceață bună și porneam noi trenul. Din grămadă am mai rămas în picioare trei Privim demenți. Încă suflăm. Se pare că am căzut în nesimțire, că nu știu cînd am plecat. De cînd am plecat? Înainte de amiază. Și acum ce-i afară? Unde am ajuns? Sîntem între munți, e aproape seară, nici un șferd din drum. Dau să mă ridic, să văd cine a răspuns șoaptele mele. Văd că print-un acvariu. Din păienjenitul acela se desprind trupuri plumburii cu flori în loc de ochi și-n urechi cu smocuri de iarbă și brațele le mișcă anapoda ca pe niște crengi încârcate de frunze transparente apoi trupurile acelea nedesluse se schimbă în fete așezate pe două rînduri și viscolul le mișcă pietețele care le biciuiesc pină le fac să țipe și să cadă, dar unde au căzut nu se mai vede. Apoi acvariu acela de gheață și apă se topește, se lățește ca un cîmp și repede înverzeste și prin iarbă se dă de-a dura soarele, se rostogolește și rîde rîde orosteste în iarbă crudă și-n flori.

Doar într-un colț al poienii s-au strîns laolaltă tot felul de oase, late lungi, culturoase și albe, foarte albe, că parcă sînt de var. Dar soarele nu le ia în seamă, are destul. De-atîta ris ne-am molipsit și noi, rîdem prosteste și ne e bine. Oare?... De-atîta frig am înnebunit de-a binelea.

ION VLASIU: Luchian (Iemn)

apologul unu

Bunicul stătea în balcon și se uita la cer și la case. Nușă stătea pe scunel și desena tet ce vedea bunicul. Dar bunicul era trist. Trebuia să țină regim: mîncă numai supă cu pesmeciori și mere coapte cu scortșoară. Restul, nu. Nici să meargă pe bicicletă, nici să pescuiescă. Astfel ieșea în balcon, se uita și ofta. Venise primăvara, aerul era plin de violete, rotul de albine cutreiera pește tot.

— Tare mult că vrea să mă iu din nou elev ca tine, a oftat bunicul.

— Fii l-a răspuns Nușă, numai că ar trebui să mă rămiți o dată repetent.

— N-ai mai rămine, acum ar fi cu totul altfel. În primul rînd ai învățat zilnic pină să deveni președintele școlii. Apoi m-ai face doctor, viaș meu. Aș opera tot oamenii din București ca să devin medic celebru. Aș fi fără milă.

— Fă-te acum doctor, bunicule.

— Acum nu mai pot, sînt foarte ocupat.

— Ba poți, ba poți, auzi ei o soaptă cu totul necunoscută.

— Da? I se miră bunicul. Și cum ești?

— Va trebui s-o ție de la capăt.

Bunicul ascultă cu atenție apoi își pipăi buzunarul de la vestă asupra căruia avea o bănuială.

— Hai, ce mai stai dă-te de trez ori peste cap, îl sfătui vocea și oricît ar părea de neotivitat pentru regimul de viață al bunicului, acesta se dădu de trez ori peste cap și se trezi în drum spre școală. Era din nou elev, cu singura deosebire că purta aceeași vestă din balcon și trebuia să țină regim în continuare. Dacă ar gusta cumva altceva decît mere coapte, totul s-ar spulbera.

Întă-l deci urcînd podul de niuzele ce se leagăna deasupra unui lac galben ca berea, acoperit de nufăr aprins. Deodată capul unui băiat bronzat apare deasupra lor și strigă:

— Ajutor!

— Ce vrei? Îl întrebă bunicul.

— Mă înec, salvează-mă.

— Nu pot băiete, sînt corijent și dacă nu mă duc acum la examen

rămîn repetent și s-a terminat cu viitorul meu.

— Ce înseamnă „corijent”? O fi ceva foarte plăcut, din moment ce valorează mai mult decît viața mea. Am să mor și n-am să aflu. Adio deci.

Și băiatul bronzat s-a scufundat ca o tulpina în beznă lacului, iar în urma lui toți nufărul s-au închis și s-a făcut întuneric. Fiește că în asemenea situație bunicul a avut o senzație tare neplăcută, o senzație de rușine, de acela s-a aruncat în apă și l-a salvat pe băiatul necunoscut. După care au stat amîndoi la soare să li se

alexandra târziu

usuce cămășile și între timp vîntul răsoia algebra bunicului, uitată pe pod, cu toate necunoscutele spre cer.

— Nu trebuia să intri în apă dacă nu știai să înoti.

— Nu trebuia, dar cum să învăț altfel?

— Din cauza ta pierd examenul. Și ce coincidentă! data trecută cînd eram elev tot la fel te înecai și-am pierdut examenul.

— Se poate, totul se repetă.

— Trebuia să trec mai departe, să nu te fi văzut. Acum tu ești salvat dar eu nu mai am nici un rost pe lume.

— Vino cu mine l-a spus băiatul salvat de la înec. Am un plan pe viață.

Și dintr-un buzunar secret scoase o hîrtie pe care era tipărită o palmă cu nenumărate cărări.

— Îți place? Îți-o dau ție dar ascunde-o, l-a spus uitîndu-se grăbit în jur. Și spre stupefacția bunicului, un ris nestingherit a izbucnit din întime lui.

— Nu răma cu tine, s-a împotrivit bunicul, ca și data trecută.

— De ce, va fi alt de bine! Și după ce băiatul l-a spus citi va fi de bine, bunicul a plecat imediat

cu el fără să mai țină cont de nimic.

Mergeau pe cărări catifelate, însoții de libelule transparente ca celofanul. Trebuiau să ajungă la sfîrșit. Și-au ajuns. Erau ei doi, singuri pe țarm, cu ochii la mare. Marea se învolbură neagră, vînd, și unii pescăruși dispăreau în valurile și poate că mulți pestisori argintii erau înghițiți de alți pestisori argintii. Nu se vedea chiar tot ce se întimpla, dar era înfricoșător.

— Vom trece pe malul celălalt, a spus băiatul.

— De ce? a întrebă bunicul, cu foarte că își amintea.

— Acolo crește un cactus urias.

— Există, totuși, iar cactusul e tot ce poate fi mai minunat pe lume.

Apoi s-au culcat fiindcă le era somn.

— Ce fericiți sîntem, s-a minunat băiatul înainte de-a adormi și bunicul a trebuit să recunoască, desi uneori avea mari îndoieli asupra fericiții.

Apoi au trecut mai multe zile, pină cînd au făcut rost de o barcă în care se află și un termos cu lapte cald.

— Avem tot ce ne trebuie, să mergem.

Și s-au uitat la orizontul gol din mare. La amîndoi le era frică privindu-l, dar numai băiatul a făcut curajul să plece. Băiatul a rămas pe mal cu bascul în vînt, întreprind pentru o clipă orizontul prin care n-a putut trece nici atunci și nici acum.

Ceea ce a urmat după aceea, nu mai prezintă nici o importanță pentru bunicul Nușă. De aceea îl muscă cu poftă dintr-un măr crud, un strop de must îi pătorează vesta, pe care o aruncă în cele din urmă. Și pe neobservate se întoarce în balcon. Nușă plecase la școală. De aici de sus o vede cum s-a oprit în fața unei vitrine și se uită într-una. Apoi, intră în magazin și țese de acolo cu un cactus. Cine are pastumele cactusilor, s'întreacă să-l obțină.

marcel
grădinescu

fragmentul querconic

Și am împărțit OFIRAC-ul în două. Pe de o parte OFIRAC-ul (Organismul fragmentarian de investigare a rachetei arcturusene cosmice), pe de alta OFIRDAC-ul (Organismul fragmentarian de investigare și declinare a rachetei arcturusene cosmice). Bineînțeles toată afacerea asta m-a mai costat vreo 5 milioane de loveli. Numai că a mai trecut un an de zile și fragmentul meu querconic tot nu se preschimbase cu nimic de la soșire, în ciuda tuturor eforturilor depuse de ciophlingani. Ce să fac? Stau, mă

gîndesc și convoc o reuniune generală a tuturor cercetătorilor și funcționarilor din OFIRAC și OFIRDAC.

Am făcut un bufet bine aprovizionat și i-am dat drumul.

— Domnilor, încep eu, trebuie de la bun început să vă mulțumesc pentru pasivitatea pe care o depuneți în activitatea dv. Totuși mărturisesc că această pasiune și această activitate nu a împins cu mult înainte cunoașterea fragmentului querconic, atît de necesar mie la repararea rachetei cosmice cu care am venit în minunata dv. țară.

La aceste vorbe a început rormoare în sală. Fiecare întrebă pe cel de alături ceva, și cel de alături strîngea din umeri. Ca să-i liniștesc, am rugat să aflu și eu motivul curiozității. Pină la urmă se scoală un ciophlingan și începe:

— D-le, nu vă supărați. Ce spuneti Dv. de fragmentul... cum îi zice?...
— Querconic.
— Cum?
— Noroc că m-a luat Anghel de braț.
— Cum, mă, Anghel! Aștia nici nu știu, după atîta timp, la ce lucrează?
— După cîtăva vreme, venindu-mi în simțiri, am hotărît să-mi iau racheta și să mă duc unde m-oi duce, numai să plec din Ciophlingania.

Cînd s-o iau, în rachetă dacă ai de unde OFIRAC-ul și OFIRDAC-ul habar n-aveau. Vama spunea că-a făcut formele, de n-a venit încă nimic. Poșta dădea vina pe transporturile feroviare, transporturile feroviare pe poștă. Dă-i în judecată aleargă, zbate-te, după un an de zile înalta curte de casalte mi-a dat dreptate. Trebuia să mi se dea racheta. Dar cine și de unde să mi-o dea?
— Într-adevăr, vama făcuse formele, poșta o încărcase, dar nu se știa de ce platformele cu racheta au fost desprinse din garnitură în

gara Fîstici. Aici au stat citi au stat și fiind nevoie de platforme, au deschis racheta și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de declansare, nu pot să-mi închipui. Cea mai mare parte din piesele motorului le pusese deoparte morarului cu gîndul să facă ceva cu ele vreedată. Rămăseuse doar scheletul ca la peștele lui Hemingway din „Bătrînul și marea”.

La vederea dezastrelui mi s-a făcut negru înaintea ochilor. Am început să lovesc și-au pus-o sub un sopron. Trezînd vreo doi ani de zile și nimeni neîntrebînd de ea, ciophlinganii din partea locului, oameni gospodari de altfel, s-au înțeles cu magazionerul. Mai o sticlă de țuică, mai o găină, o damigeană. Își iau ce-aveau nevoie.

Cu roțile lăptării își făcuseră vreo treizeci de faetoeane. Din carcasa se confecționaseră 115 butoaie pentru felurite întrebunătăiri și se acoperiseră douăsprezece case. Scaunul ejectionabil îl luase primarul și-l dusese acasă. Cum nalba n-a apăsat nimeni pe butoaie de decl

Arany János

Arany, cel care multă vreme se fixase în conștiința cititorului european de poezie numai ca părintele epopeii maghiare Toldi, a căpătât astăzi pretul dimensiunilor cunvenite, în nemuritorul șir al marilor rapsozi care au încununat epica și lirica secolului trecut.

În Ion Nebunul, Moartea lui Buda, Csaba, Tigani din Nagyida, ori în numeroasele sale balade, ca și în trilogia Toldi, a sintetizat trecutul de fapte în veștimintul rodnic al eposului popular.

Afirmat în momentele de grea cumpănă când, aparent, Europa se arăta a fi „liniștită”, cum se exprima Pelofi, presimțind revoluția dinaintea evenimentelor revoluționare din 1848, Arany și-a prefigurat de la bun început adevărata măsură a creațiilor de inspirație istorică sau folclorică. Reînnoirea spre trecut istoric nu era o simplă modă imbrățișată de romantici, ea purta semnele ascunse ale unor prefaceri adânci în ordinea subterană a unei mari părți din bătrânul continent.

Dar însuși vechiul romanticism, depozitar al strălucirilor apuse, patetic îndurerat de ceea ce s-a stins, căpăta dimensiuni noi. Istoria devenea un filon real, tapetele mari, ori vi-

mitoare, ninse de pulberea veacurilor, se înobilau cu sensuri noi.

Poezia devenea memoria tapetelor legendare, ivite din suavul neîntrerupt al dezvoltării unui popor.

La aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui Arany, se cuvine să ne amintim de cuvintele adresate de el lui Petofi: „Nu cred să se creeze o lirică națională, decât după ce va fi înflorit mai întâi o lirică populară. Ce-ai zice dacă s-ar hotărî cineva să făurească o epopee scrisă în spirit și în limbă curat populare? Să fie oare o himeră?”

N-a fost o himeră!

Opera lirică, dar mai cu seamă cea epică a lui Arany și-a găsit încă din timpul vieții poetului talmăcitori de seamă în întreaga lume. În 1851 apare la Leipzig volumul Erzählenden Dichtungen (cuprinzând Toldi și Asediul cetății Murány), în traducerea lui K. Kerbeny, ca și o altă traducere a poemului Toldi (M. Kolbenheyer). Jovan Jovanovic Zmaj traduce și publică același poem epic la Novisad în 1858, în limba sârbă, iar mai târziu Apusul lui Toldi (1870) Asediul cetății Murány (1877) și Dragostea lui Toldi (1876). La Geneva, în 1861, apare vol. Gedichte (în traducerea lui K. Kerbeny), iar A. Sturm realizează în 1879 o versiune germană a Morții lui Buda (Leipzig, 1879). O altă traducere germană nelocalizată, a văzută lumina tiparului în 1880 (Ausgewählte Dichtungen. A. Sponer), în 1895 Toldi apare la Louvain în traducerea lui George Philippe Dhas, redată la Paris în 1937. Noul versuri germane datorate lui L. Doczy (Budapest, 1902) și A. Lamberger (Toldi, 1903) li se adaugă Horiegiul din 1908 al lui A. Handman (nelocalizat). În Italia, Saladino Saladini dă o versiune a poemului Toldi (Verona, 1909), urmată de vol. Balade (Fiume, 1914) datorat lui Francesco Sirolo. Tot în 1914, la New York apare vol. Toldi, Toldi's Eve, Ballads, selected lyrics în traducerea lui William Loew. Moartea lui Buda se tipărește în engleză în 1936 (The Death of King Buda, Cleveland, trad. Watson Kirkconnell). Printre numeroasele traduceri mai importante, mai amintim pe cele apărute la Helsinki în 1938 (Toldi, Apusul lui Toldi, trad. Oho Manninen), la Tokio în 1940 (Toldi, trad. Ferdinand W. Matzger).

Primele talmăciri românești cu apărut în Familia lui Iosif Vulcan, în revista clujană Ungaria, la sfârșitul secolului trecut, datorate unor traducători ca Miron Pompiliu, I.C. Pop și A. Pituc, dar abia la începutul secolului XX apare prima traducere de valoare, semnată de St. O. Iosif și Dimitrie Anghel (Semănătorul, 1903). După o seamă de balade talmăcite de Teodor Mușanu, Dinu Vladimír, Axente Banciu, Iancu Miloman-Bonfanul între anii 1922—1940, Emil Giurgiuca publică în 1947 în volumul antologic Culegere din lirica maghiară câteva balade, pentru ca mai târziu traducerea din Arany să fie îmbogățită substanțial, prin contribuția valoroasă a unor poeți ca Radu Bouraenu, Eugen Jabeleanu, Veronica Porumbacu, H. Grănescu ș. a. cuprinse în volumele Versuri alese (trad. H. Grănescu, E.S.P.L.A., 1957), Poema (E.S.P.L.A., 1960), Antologia Literaturii Maghiare, vol. II (E.L.U., 1966).

CONSTANTIN OLARIU

Succesul unui spectacol românesc relatat de presa străină

La München și Nürenberg a avut loc „Săptămîna internațională a Teatrului pentru tineret”. Alături de R. D. Germană, R. F. Iugoslavia, Austria, Olanda, R. F. a Germaniei, a participat și țara noastră cu piesa Afară-i vopsit gardul, înfruntru-i leopardul (titlul versiunii germane fiind Cel mai mare și cel mai tare) de Alecu Popovici. În spectacolul realizat de Teatrul Tineretului din Piatra Neamț — regia Ion Cojar, scenografia St. Hablinski, muzica Vasile Veselovski. Spicium din presa vest-germană impresii despre acest turneu:

„Cel mai mare succes al acestei săptămîni l-au obținut românii cu un spectacol într-adevăr strălucitor. Contactul cu scena a fost intens, iar aplauzele din final entuziaste”. (Die Nachrichten) „Regia o semnează Ion Cojar — regizorii noștri ar trebui să studieze munca lui. El ne-a surprins clipă după clipă cu idei noi, accentuând mereu contactul cu înăutul său public”. (Abendzeitung). „Actorii joacă avînd niște mîști imense, lucrute cu fantezie, care transportă totul într-o lume ireală, care însă poate fi întotdeauna urmărită și completată de copii”. (Kultur).

„În piesa construită rafinat de simplu de Al. Popovici, efectul pedagogic și filozofic al acțiunii este cu pricoperie îmbrăcat într-o acțiune fascinantă (Tagesspost).

„Cu cel mai mare și cel mai tare tinerii actori din Piatra Neamț s-au dovedit cei mai tari și cei mai buni ai acestui Festival Internațional”. (aceiași ziar).

„Românii ne-au mai surprins și cu frînturi de text rostite în limba germană, iar finalul i-a urcat pe culmi. Aplauzele au izbucnit furios. La sfîrșit cei de pe scenă au cîntat împreună cu cei din sală...” (Nürenberger Zeitung).

meridiane

semnele timpului

ion biberi

Un discurs românesc asupra metodei în științe

Cercetarea științifică presupune o definire a metodei de lucru, o stabilire a țelului propus, o analiză a naturii și succeselor operațiilor mentale, destinate a călăuzi studiul. Discursul metodei al lui Descartes a însemnat începutul unei epoci.

Presupusă implicită sau amănunțit teoretică, metoda de lucru precedea totdeauna a cercetării fructuoase.

Fără îndoială, se va putea urmări, în evoluția gândirii științifice, continuitatea citorva principii de metodă — și în această privință lucrările lui Abel Rey asupra Științei în antichitate, sînt pline de interes — dar nevoia unor definiții a metodei, specifică fiecărei epoci istorice, se face resimțită, cu deosebire în epocile de activitate științifică revoluționară.

În primele decade ale secolului nostru, examenul metodelor științifice a fost făcut cu deosebire în volumele scrise în colaborare, intitulate: De la méthode dans les sciences (Alcan, 1910 și 1923), în care dăruatul și oamenii de știință ai generației din care fac parte au sînt îndreptărați esențiale de metodă. Emile Picard, Jules Thannery, A. Glard, Pierre Delbet, Theophile Ribet, Levy-Bruhl, Jean Perrin, A. Méillet sau L. Blaringhem au examinat în ample expuneri, metodele științifice acestui timp. Nu putem evoca fără emoție examenul metodei în fiziologie, expus de Félix le Dantec, a cărui repetată lectură a reprezentat unul din marile evenimente intelectuale ale vieții noastre, călăuzindu-ne cercetările.

Între data apariției acestor lucrări și epoca noastră se interzice o revelație socială și științifică. Au apărut, între timp, noi discipline, s-au definit noi obiective de cercetare; relațiile dintre științe, convergența acestora în unitatea gândirii științifice, implică o reexaminare a metodelor, salvîrșită în spiritul vieții științifice contemporane. Cîtorva romani are privilegiul de a afla la lucrările Institutului de Științe al Academiei Republicii Socialiste România o stare lucrare, scrisă în colaborare de numeroși specialiști, sub redacția profesorilor C. Popovici, V. Săbleanu și U. Tomșa, doctor în filosofie, redactor responsabil. Dialectica metodelor în cercetarea științifică (2 volume, Editura științifică, 1960 re-

presintă în fapt o continuare a studiului Dialectica materialistă — metodologie generală a științelor, apărute cu trei ani în urmă: perspectiva filosofică a examenului metodelor în știință, alcătuită o preocupare constantă a cercetărilor române.

Studiul de față înfățișează problema metodelor, din incidența fazelor actuale a dezvoltării științifice, definiții prin însăși proces al diferențierii progresive și apariției de noi discipline, dar și al corelației lașine ale acestora. Diferențierea științelor comportă astfel o unificare prin activități interdisciplinare și gândire filosofică: lucrarea este precedată de o cuprînzătoare introducere datorită lui U. Tomșa, care

melor de mișcare a materiei”, o preluare a metodelor cibernetice (datorită lui E. Nicolau și V. Săbleanu), după care se însușesc prezentările metodelor Astronomiei (Călin Popovici), Fizicii (St. Popescu și Gh. Vișinescu), Chimiei (U. Tomșa), Geologiei (P. Bombe), Biologiei (V. Săbleanu și I. Peatnișchi) și Psihologiei (E. Fischbein și M. Steriade) — împreună cu numeroși colaboratori.

Dialectica metodelor în cercetarea științifică invită astfel pe cercetătorii români la un vast simpozion plătencian, în care la cuvîntul oamenilor de știință: rigoroasă gândire ca și în viața științelor.

Chitarea adă în acest studiu o analiză de adîncime a științelor speciale, o vedere cuprînzătoare asupra orizontului științific contemporan și un instrument de cercetare, de măsurare a multiplicității metodelor, prin mijlocirea cărora realitatea se cuprinde prin cunoaștere și se transformă prin activitate creatoare.

Nu va trebui să vedem, de bună seamă, în această lucrare, o analiză exhaustivă a tuturor disciplinelor contemporane. O îndrăzneală se impune: științele sociale vor face, după indicația din prefață, obiectul unei lucrări deosebite. Dar completările vor putea fi continue, nu numai în direcția disciplinelor de gândire științifică (lexicografic vechiului studiu, citat mai sus, asupra Metodei în științe: biologie, fizică, arheologie, istorie literară, morală, statistică, etc.), dar și a oricărei activități spirituale și tehnice. În orice activitate umană, problema metodei este esențială, dacă înțelegem prin metodă organizarea sistematică a muncii, avînd drept scop obținerea unor rezultate optime, cu un minimum de efort intelectual și fizic.

Întindem o metodă în creația artistică și în activitatea unei științe, în viața economică, în pregătirea unui antrenament sportiv, sau al unui examen, la universitate. Metoda reprezintă o raționalizare a muncii.

priveste problemele în generalitatea lor sau mai înalt, deschidînd o vastă paletă de discuții.

Fără îndoială o stare lucrare, scrisă cu mare demnitate și rigoare științifică, nu poate fi revizuită. Fiecare capitol prezintă o nouă deschidere de scrisor, rod al experienței colective a colaboratorilor sau a activității de analiză a Institutului și facultăților noastre de științe; este, în această ultimă privință, cu deosebire conștientă capitalul prim, consacrat metodelor matematice, sub redacția generală a lui M. Neculea și A. Halașay. Urmează pentru a încheia metodele de cuprînzătoare cele mai generale ale studiului actual al „for-

Profil

Andreas Karkavitsas

Andreas Karkavitsas, unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai literaturii creștine moderne care i-a imprimat o lăună orientare, îndrumînd-o pe un făgaș propriu, scuturînd-o atît de influențele străine, cit și de carapacea apăsătoare a dorii a trecutului, s-a născut în 1865 la Leheia, „un sîtuț uitat undeva într-un angher al patriei, chiar în inima munților, sărac în vegetație, dar bogat în colb are iarna se preschimba în noroaie și unde viața se surgea liniștită, aidoma lucrurilor neînșuflețite, turburate rarori se certuri neînsemnate, de supărări mînuite, de voioșia nunților ori de mîhnirea înmormîntărilor”. Stîns din viața a 27 octombrie 1922, Karkavitsas a scris într-o perioadă în care majoritatea pro-fuctiei literare grecești se reducea la lustrarea epigonică a antichității, ori la imitarea servilă a unor literaturii străine. Situat pe poziții patriotice, și-a închinat opera realităților concrete, ale țării și împului său. Sprijinit în încercarea sa de a depăși exemplul unor scriitori realiști, cum a fost marele poet Kostis Palamas, căruia îi aparțin proverbialele cuvinte: „nevrednic este acela care auzind chemarea neamului nu răspunde prezent”, Karkavitsas își subordonează activitatea literară și viața însăși unui țel unic: slujirea patriei.

Filul mai vîrstnic dintr-o casă cu 11 copii, viitorul scriitor păstrează o amintire duioasă copilăriei sale modeste pe care o evocă în emoționante povestiri. Una din cele mai rivnite bucurii ale acestei perioade era s-o asculte pe mama sa depănînd caietul poveștilor. Atît ea cit și bătrîniul satului l-au ajutat să descopere fascinantul orizont al legendelor și baladelor populare și neistovitul izvor de comori al folclorului grec care, pe măsură ce-l cerceta mai stăruitor și înflăcărat, îl pasiona.

A învățat medicina, disciplină atît de nepotrivită naturii sale sensibile. S-ar putea ca firea sa pesimistă să-l fi îndemnat să îmbrățișeze cariera aceasta sau, așa cum susține O. Messelng, să o fi adoptat de dragul dorinței tatălui său

sau din dragoste pentru Hida, o codană din sat al cărei pînăci pînăeau ca ginerele lor să fie „cineva”.

În anul 1888 își desăvîrșește studiile și dobîndind independența materială, — părinții erau oameni moderați — poate da curs pasiunii sale dîntoadeana, — călătoria și dorința de a-și cunoaște poporul și țara. Rămînînd credincios acestui nobil țel, Andreas Karkavitsas nu s-a fixat nicăieri, nu și-a deschis un cabinet medical lucrativ, ci, veșnic curios și neliniștit, ignorînd subzerenia sînatății sale, a cutreierat neobosit atît țîrîmărită și țîrîmărită și numai moartea l-a cîntit curma Istovul peregrinărilor. Însotit de neîmpita sa trusă medicală și de geamantanul cu cărți, folosind cele mai diverse vehicule, Andreas Karkavitsas a străbătut, rînd pe rînd, Thessalia și Larissa, Salonicul și Peloponezul și punînd în slujba poporului său toate cunoștințele și forțele sale, i-a împărțat, deopotrivă și obida și bucuriile.

Modest, timid și totuși diriz, fire singulară și egocentrică, dar generosă, Karkavitsas duce pînă la capătul vieții această existență: nu se statornicește nicăieri ci, minat de o neostoiită dorință de cunoaștere și de o statornică pasiune pentru „oameni și locuri”, adună neîncetat materialul necesar creației sale literare.

Publică de timpuriu, în reviste locale, povestiri, apoi nuvele care-l fac în scurtă vreme cunoscut în toată Grecia. Aria preocupărilor sale se mărește necontenit, făcîndu-l să se consacre unor opere variate: lucrări cu caracter istoric, note de drum, jurnale de bord, chiar și manuale școlare „pentru luminarea poporului”, sau poezii de factură romantică, povestiri anecdotice, articole literare, pamflete politice.

Acestea din urmă îi atrag disgrația oficialităților, ba chiar și detențiunea pentru o scurtă perioadă de timp, datorită violenței polemice și fermității cu care Karkavitsas își apăra opiniile.

În ciuda timidității și a unei rezerve temperamentale la care se referă unii critici, relevînd și așa-zisul pesimism al scriitorului, evident în preferința sa pentru temele sumbre și aspectele dramatice ale vieții, Karkavitsas s-a manifestat în toate împrejurările ca un scriitor-cetățean, conștient de îndatoririle sale. În numeroase articole și-a spus rîspicat: cuvîntul adit cu privire la evenimentele politice concrete, cit și la problemele generale. Așa de pîidă în articolul Nu mai vrem filo-elini, face rechiזורitul celor satisfăcuți de laurii trecutului și cu desăvîrșire indiferență față de obligațiile lor actuale: „Sărmană și lipsită de glorie, aceasta este toată viața noastră! Adorăm prezentul dacă vrem să ajungem la slava din trecut. Nu avem nevoie de filo-elini, ci de miso-elini, care să trezească poporul la realitate!” Cu aceeași vehementă l-a combătut pe poetul francez Jean Moréas care, negînd orice merite Greciei contemporane, susținea că Grecia există numai datorită lui Homer și Sofocle, precum și pe Gabrielle d'Annunzio, care, cu prilejul unei vizite la Atena, se referise exclusiv la gloria Greciei antice. În numeroase articole atacă politicianismul miop, responsabil de reaua stare a lucrurilor în țară.

O importanță deosebită au articolele care dezbate probleme de lingvistică. Convins de caracterul viu al limbii care se dezvoltă o dată cu poporul căruia îi aparține, Karkavitsas a scris ei însuși în limba dimotichă, limba vie a poporului, susținînd o aprigă campanie împotriva adepților limbii „catharevusa”, învechită și necorespunzătoare noilor condiții de dezvoltare a poporului grec.

Publicate izolat sau înmănușiate în culegeri, povestirile și nuvelele se succed de-a lungul întregii creații a lui Karkavitsas, pînă la sfîrșitul vieții sale: Miada (1889), Povestiri (1894), Cerșetorul (1896), Blestemul (1896), Iubiri uitate (1896), Arheologul (1903) și Chemarea mării scrise între 1895—1900 și reunite ulterior de autorul lor sub acest titlu colectiv.

Cuteierînd satele patriei sale, Karkavitsas a cunoscut îndeaproape viața grea a truditiloror pămîntului din care a plămădit substanța multora din creațiile

sale navelistice. Nîntrecut portretist, în nuvelele sale a fîrșit o galerie întregă de tipuri umane specifice, puternic individualizate. Dintre acestea, impresionantă este îmbecosebi figura țîrăncuții Miada (evocînd poate pe Hida, mireasa neîmpărtășită a lui Hida, mireasa neîmpărtășită a lui Hida, mireasa neîmpărtășită a lui Hida), eroina nuvelei cu același nume, care intruchipează soarta fetelor de la țară, ostîndu-se să renunțe la dragoste și să se supună orbește autorității părintești. În aprecierile sale asupra Miadei, poetul Kostis Palamas se refera la vigoarea imaginii artistice, „un amestec de realism fîzic și de colorit grec”. O altă năvălă care a reținut permanent atenția criticilor, fiind așezată printre cele mai izbitute opere ale scriitorului este cea intitulată Cerșetorul, o sinteză a observațiilor critice ale autorului cu implicații sociologice.

Nuvela Arheologul, apreciată unanim drept o „evanghelie națională” deoarece, așa cum relevă și criticul italian Silvio Mercanti, „reprezintă sub o formă simbolică, întreaga istorie a poporului grec”, a confirmat patriotismul și puternicul umanism al scriitorului căruia depășirea acțiunii spre trecut istoric îi slujește doar pentru a înfățișa prezentul și a satiriza raclele actualității. După ce debutează într-o notă romantică, nuvela se transformă treptat, într-un manifest realist și satiric.

În ansamblul tipologiei lui Karkavitsas un loc deosebit ocupă figurile eroilor legendari, ale haiducilor care, în concepția scriitorului, sînt depozitarii tradițiilor de luptă pentru libertate a poporului. Lor le închină povestirile sale Jertfa, Patria, Capitan Vergas, precum și o suită de monografii a dramaticului an 1821.

„Dacă voi reuși vreodată să-mi dures o casă, voi înălța un altar între zidurile sale. Drept lăoane, îmi vor sluj chipurile haiducilor și ale acelor sărmani monahi care au adunat cu migală și curaj, baladele și cîntecurile noastre de luptă și s-au jertfit pentru slava și neatinerea Patriei!”

Dar tema care l-a atras pe scriitor cu

intensitatea unui adevărat miraj este marea, pasiune statornică a vieții sale. L-a fascinat din copilărie așa cum o mărturisește în cuvintele: „plecaseram de acasă pe furîș și am umblat vreme îndelungată pînă să ajung la ea. Cînd am văzut-o, am privit-o cu nesăț, extaziat și dornic să-l cunosc tainele”. Mai tîrziu, în anii petrecuți ca medic pe vas, Karkavitsas cunoaște îndeaproape viața nepus de grea, veșnic expusă primejdiilor a marinarilor, a acelora asupra cărora marea exercită în permanență o tălnică și indefinșabilă putere de atracție. Îl impresionează viața lor aspră, curajul cu care înfruntă primejdia imediată și cea ascunsă de „vicleșugurile” ei. Pentru marinar, marea reprezintă o iubită și o dispunacă în același timp și cele două sentimente de dragoste și ură care alterneză în sufletele lor, ajung în cele din urmă să se contopească alcătind o entitate unică și indestructibilă. Esențial este însă faptul că pentru majoritatea populației grecești, în epoca lui Karkavitsas, marea este principalul mijloc de existență.

Nuvelele volumului Chemarea mării care i-au adus celebritate pe plan mondial, cuprînd fiecare oricît de restrîns le-ar fi cadrul, o dramă puternică și zguduitoare: pescuitorii de bureți, căutătorii bogățiilor submarine, navigatorii în genere oricît ar fi de temerari ies deseori înfrînți din lupta inegală cu marea.

Din această înfruntare se desprind caractere umane diferite, psihologii variate care au însă trăsături comune proprii îndeletnicirilor marinărești: dirizna, curajul, unitatea morală, tenacitatea, spiritul de echipă. Primejdia care-i pîndește la tot pasul generează nu numai unitatea de acțiune, dar și un simț de răspundere colectiv, principii etice de-o întransigență strălînă celor de pe uscat. Karkavitsas a cunoscut poate ca nimeni altul psihologia complexă și contradictorie a truditiloror mării: adulți cu suflete de copii, bărbați înzestrați cu forță fizică deosebită, dar naivi și creduli, foarte deseori superștițioși, dispuși să

dea crezare istoriilor străvechi cu duhuri, zîne și demoni. Permanent expuși primejdiilor, înapți să explice fenomene naturale violente și dezlînșuirea stîhnile, unii dintre ei află un răspuns tulburătoarelor întrebări care îi chinuiesc în vechi legende ori mituri seculare. Nealterată însă de elementul folcloric ori fabulos se conturează cu vigoare lumea reală a truditiloror mării. Aprecînd valoarea deosebită a volumului, criticul Sideridou Thomopoulos îl caracteriza spunînd că „sufletul Odissei se reîncarnează prin aceste nuvele în literatura greacă modernă”.

Încă de la apariția sa volumul a stîrnit un larg ecou atît în țară cit și peste hotare — dovadă a originalității și a remarcabilelor sale virtuți artistice. Această carte în totalitate sau fragmentar, ca și celelalte scrieri ale lui A. Karkavitsas au fost traduse în limbile franceză, germană, engleză, italiană, olandeză. În 1909 V. Kostopoulos traduce în limba română trei nuvele din volumul Chemarea mării, iar în 1965 cu prilejul împlinirii unui veac de la nașterea sa, Editura pentru literatură universală publică un volum conținînd 18 nuvele.

Atmosfera tipic greacă a tuturor povestirilor sale, sincerul și profundul adevăr care stă la baza lor, fondul de poezie, limba colorată, vie și originală, deosebită artă narativă, remarcabila forță evocatoare, finețea investigațiilor psihologice, curajul cu care a abordat probleme de cea mai stringență importanță îi situează pe Andreas Karkavitsas la loc de cinste în literatura greacă. Dar oricît ar cuprinde opera sa germanii eternității, către care aspiră orice creator, ceea ce îi va conferi însă nemurirea va fi patriotismul său fierbinte, cultul pentru tradiția țării sale și credința sa statornică și nesdruncată în destinele Greciei noi.

Bolnav de fizice, dezamăgit de viață și de oameni, Andreas Karkavitsas se stînge la 27 octombrie 1922 în plină eflorescență a talentului său.

POLIXENIA KARAMBI

maiorescu și literatura națională (III)

DICTIONAR DE ISTORIE LITERARĂ CONTEMPORANĂ (addenda)

paul cornea

Observațiile lui Ibrăileanu par a rămurele lucrului. Situația este însă ceva mai complicată, deoarece, dincolo de contradicțiile în care se risipește uneori gândirea lui Maiorescu, sîmțim totuși o idee directoare pe care el nu și-a contrazis-o, în esența ei, niciodată, ci, dimpotrivă, a afirmat-o în funcție de împrejurări. Este vorba de opinia sa despre relația dintre politică și literatură. Discuțiile pe care o face criticul într-aceste firește, falsă, cu altă mai mult pe cât o exagerază, desigur, să nu uităm, era absolut necesară într-o vreme în care confuzia între noțiuni era un fapt curent. O întrebare în așteptarea răspunsului. Toată această teorie, din studiul O cercetare critică asupra poeziei române, are ca principal obiectiv distrugerea literaturii patriotice și sociale de la 1848?

După ce îl apreciază, ca „poet adevărat”, pe Alexandru Bolintineanu și Alexandru, deci, se înțelege, adevărat și atunci cînd scrie poezie patriotică și socială, criticul face observația că „cele mai re abaterăți, cele mai decăzute produceri între poezile noastre de la un timp încoace (sunt) cele care au primit în coprinul lor caracterul politic” (Critica, I, p. 40). Precizarea de la un timp încoace înseamnă mai puțin epoca de la 1848 și mai mult de după această dată cînd ziarurile și revistele începuseră să fie invadate de versificări istorice și declarațiuni patriotice lipsite de „sensibilitate poetică”. Exemplele înfățișate de Maiorescu sînt în acest studiu, cit și în Direcția nouă, sînt „articole de ziar puse în rime” care formează o adevărată „infermerie a literaturii române”, precum revista „Sămănătorul” va fi la vremea ei, pentru aceleși motive, „un cimitir al literaturii române”, cum zicea Lovinescu. Iată un exemplu caracteristic dintre cele multe apărute în ziarurile și revistele și volumele epocii: „Ni-ni-nimic în această lume! Să mă facă fecit! / Nici averi, nici mare nume! / Nu e tînta ce am dorit! / Ci dorința mea e toată / Să-mi văd țara ca-nflorit! / Să văd legea electorală! / Că o dată s-a lărgit! / Și comisia cenzorală! / Din foc să-mi ardă și-a urme! / Cîntec de casă-tîntă...” etc. „Drapelul sub care se întorc aceste detașamente personale și crudități estetice”, scrie Maiorescu — este todeauna Națiunea și Libertatea, și astfel două idei dintre cele mai înalte au ajuns a fi scara pe care călind-o în piciorul se urcă oamenii cei lipsiți de orice merit” (ib., p. 315). Critica sa necrutătoare se îndreaptă, în definitiv, nu în contra infiltrării sentimentului patriotic în artă, ci împotriva degradării lui prin versificări rizibile, adevărate „anomalii”, care întrec perversitatea gustului public și încurajarea mediocrității, dînd înălțurii lui un caracter de „literatură de divertisment” și de „literatură de masă”. Sensul acestei critici, pe care o socotim valabilă integral, are o bază teoretică inflexibilă corespunzătoare aceluiași moment din evoluția literaturii noastre. „Pentru noi — declară Maiorescu în Observații polemice — patriotismul nu putea fi identic cu imperfecțiunea, și o lucrare slabă nu merita lauda prin aceea că era „românească” (ib., p. 232). Criticul cerea, de fapt, poezii naționale autentice, cu idei îmbrăcate în haina frumoasă a artei, iar nu compuneri care să-și revendice valoarea estetică numai din invocarea patriei și a ideii de libertate. Maiorescu anticipa, în fond, o idee eminesciană de mare elevație intelectuală: „nu devine cinea scriitor național — scria după poetul — prin ceea ce repetă cuvintele patrie, libertate, glorie, națiune în fiecare sir al scrierilor sale, precum, pe de altă parte, poate cinea să nu poamească de loc vorbire de mai sus și să scrie cu toate acestea un scriitor național” (Opere, I, Ed. Ingr. de I. Crețu, „Cartea Românească”, f.a., p. 520).

Concluzia este că, teoretic, Maiorescu susține ideea eronată după care poli-

tica „un product al rațiunii”, deci nu-și „oblectă al „artei”, iar „poezia este și trebuie să fie un product al fantasiei (...), una, dar exclude pe cealaltă” (Critica, I, p. 40). Practic, el respinge cu vehemență numai acele compuneri în care sentimentul patriotic nu este încorporat în „imagini sensibile”, ci devine un simulacru, adică niște simple „declamații politice, simțiri meșteugite, extazier și desperări de ocazie”. Criticul gîndește, în fond, că exclusiv prin sine elementul etnic nu devine artă, ci numai dacă i se asociază o conștiință estetică. Așadar, în 1906, cînd a apreciat deschis poezia politică și patriotică lui Goga, pe linia sa dintodeuna de elegiere a elementului național, Maiorescu nu s-a contrazis, ci a întărit și teoretic opinia sa mai veche că „în certe împrejurări” „patriotismul” este „născător de poezie”, altfel spus, dacă este înfrunghiat într-o „formă frumoasă” de acel care au „sînt literar”. Tacit, criticul a acceptat și poezia eminesciană cu tendință politică și patriotică, și comedie, atît de politice în realitate, ale lui Caragiale. Și în privința creației patruzecioștilor, a lui Bolintineanu, Alexandrescu și, în mod special, Alexandru, aprecierile sale sînt, cum am văzut, fără echivoc. Referitor la creația bardului de la Mircești, laudele lui Maiorescu, dincolo de unele rezerve îndreptățite, presupun, în subsidiar, o atitudine teoretică mai largă și pe deplin lămuritoare asupra problemei. În Direcția nouă, în 1872, în Direcția nouă, îl considera pe Alexandru, într-o formulă apropiată de aceea a lui Hasdeu (v. Mișcarea literară în Esș), „cap al poeziei noastre literare în generația trecută” (ib., p. 286), iar în Poezii și critici (1888), cînd îl la apărare în contra unor critici ale lui Delavrancea și Vlașcu, îl caracterizează sintetic într-o așa manieră încît acceptarea poeziei politice și patriotice este fără dubiu, precum sesizabilă pare a fi chiar folosirea criteriului istoric în emiterea acestor frumoase și pertinente judecăți critice: „În Alexandru fibreză toată înțelegerea noastră compatrioților săi, cît s-a putut înfrunghia într-o formă poetică în starea relativă a poporului nostru de astăzi. Fărmecele limbii române în poezia populară — el ni l-a deschis; iubirea omenească și dorul de patrie în limitele celor mai mulți dintre noi — el le-a intrupat; frumusețea proprie a pămîntului nostru natal și a seninului nostru — el a descris-o; (...) cînd societatea mai cultă a putut avea un teatru în Iași și București — el a răspuns la această dorință, scriindu-i comedii și drame; cînd a fost chemat poporul să-și jertfească viața în războiul din urmă — el singur a încălțat oștăzilor noștri cu raze poeziei. A lui lică mîncărdă răsunat la orice adiere ce s-a putut deștepta din mișcarea populară noastră în mijlocurile lui.

În ce constă valoarea unică a lui Alexandru?

În această totalitate a acțiunii sale literare” (ib., II, p. 215-216). Mai așezăm, tot ca o atitudine explicită a lui Maiorescu în favoarea patriotice, un alt exemplu, faptul că el apreciază, în același studiu, volumul Oștăzilor noștri, operă de un patriotism așa de cald și de categoric. „Poeziile lui Eminescu, Pestelurile și Oștăzii lui Alexandru vor curăți de sine statornic atmosfera estetică vitiată de Măceș-donici (I), Aricescu, Aron Densusseanu, etc.” (ib., pag. 204). Simpatia pentru opera lui Alexandru, dictată, probabil, de afinități temperamentale, și nu din calcule diplomatice, este statornică de-a lungul întregii cariere a criticului. Tot ca o apărare a bardului este conceput și articolul polemic în literatură, din 1898, în care este combătut Aron Densusseanu pe motivul că în literatura limbii și literaturii române (Iasi, 1895) se arată a fi „un adversar al lui Alexandru”, coborîndu-i valoarea în ra-

port cu aceea a lui Bolintineanu dar, mai ales, cu a lui Aron Densusseanu. Este un prilej pentru Maiorescu de a-și înfățișa, în mod direct, părerile nefavorabile despre versurile poetului revoluționar ardelen, dar și admirația deschisă pentru marsul revoluționar deșteptă-te române. „Andrei Muresanu — zice criticul — a scris multe versuri, dar a făcut o singură deșteptă-te române. Această deșteptă-te (desi prea lungă) arată un simțămînt patriotic adevărat, a venit în momentul unei mari agitații a spiritelor, a fost din întâmplare singura care a dat expresie acelei agitații în acel moment (1848) și astfel a devenit populară și a rămas cunoscută de toată lumea română” (ib., II, p. 226). Retinerea numai a unei singure poezii din bogata activitate a lui Muresanu poate, desigur, nedumeri, dar versurile date ca exemple negative nu pot fi socotite nici astăzi poezie întru totul semnificativă rămîne însă aprecierea innumărată patriotic deșteptă-te române, care adevărate, încă o dată, ideea criticului că în „certe împrejurări” sentimentul patriotic este „născător de poezie”.

Surprinzătoare este deprecierile, pe nedrept, a primului nostru liric modern Vasile Cllova (v. În literatură), și, poate, așezarea poetului Bolică în aceeași oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu. Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și Tăutu Cît privește rezerva față de poetul Hasdeu, judecata rămîne în discuție, fără a o extinde, firește, asupra dramei în versuri Război și Vidra. Maiorescu încearcă totuși să-și găsească o justificare, spunând că „în această oală cu versificatorii rămași de mult în umbră, precum Aricescu și T

Ion Vlasiu

ION VLASIU: Michelangelo

Dinu Lipatti

la a cincizecea aniversare a nașterii

Cine ar putea spune cel puțin azi, căror legi ale fizicii se supun gențiile? Cine ar putea să răspundă de ce flama incandescentă a acestor spirite topește uneori prematur clar energiile fizice din care izvorăsc? Razele lor care au luminat conștiințele semenilor rămân însă permanente, cu neputință să dispară. Forța lor inepuzabilă dezvăluie și cucerește necercat spații și timpuri.

Numele lui Dinu Lipatti se proiectează cu siguranță pe astfel de dimensiuni ale cosmosului spiritual și generează așezări întrebări profunde. Creațiile deosebite ce le-a lăsat, interpretările unice ale marilor piese permanente în câteva minute gravuri pe discuri vor aduce totdeauna în actualitatea conștiințelor numele și figura sa ilustră. Dispariția sa se înșiră tragic pe linia destinelor altor prea timpurii apusuri în arta noastră. Personalitatea sa se afla numită totdeauna în galeria celor mai înălțătoare glorie artistice, exprimând marile năzuințe românești.

Dinu Lipatti a fost un artist unic, atingând perfecțiunea în sensul clasei și în același timp un romantic de cea nobilă factură a cărui pasune oricât de puternică nu violenta niciodată puritățile olimpice. Minile-i ce mingăiau clapele pianului cu fluență, generau sonorități alicie exprimate înesabilul, creau adevărate cimpuri magnetice captivând, subjugând și turmentând de vraje auzurile. Sonoritățile lui purtau pe ascultător în lumi de miracole, flotele sale armonice căpătau voluptoase însușiri, patimile violente deveneau declanșări dramatice. Perfecțiunea cîntului, tristețea, melancolia reflexivă pe care o degaja jocul său, vibrațiile continue și infinite, ritmul său implacabil și capricios totodată, logica meandrelor imperceptibil modulate trăsăturilor sufletesti făceau ca arta pianistică a lui Dinu Lipatti să se înalte spre înaltele cele mai subtile ale expresiei muzicale. În tălmăcirile lui poate fi simțită și azi, — când tonul pianului său recăpătă glas din discursurile ce îl păstrează, — vâpșea temperaturilor înalte la care înțelegea să-și practice arta. Tumult, involburare și pasiune aprigă, sfântei melo-dice, culori sonore de bronzuri fine, peste totul în execuțiile sale domnea spontaneitatea și firescul, o mare linie și ordine, un superb stil.

La treizeci și trei de ani, când altceva altele spirite încep abia să se cristallizeze, Dinu Lipatti încheia o operă deplină și altă de minunată. Atunci, în 1950 trecea în lumea înțeleștă augustă, muzica românească pierdea incalculabil. Dispară însă un nemuritor. Cuvintele ce s-au spus vor rămâne memorabile. George Enescu stăpînit de adîncă durere, deplîngînd acest crud destin trunpșea: „...am nutrit speranța că patria mea va găsi în Lipatti postul demn s-o cînte... Adio, Dinule drag, erai dintre aceștia. Aveai în frunte steaua...” Marele pianist francez Alfred Cortot avea să spună: „...Scumpule Dinu, mi-ai făcut deseori cîntec de a te încrede în părearea mea în ce privește valabilitatea interpretărilor tale... Nu aveam nimic să te învăț. În realitate nu era de învățat decît de la tine. Căci așa cum se spune și de Schubert, tu ai descoperit esența muzicii!”

Această unică forță creatoare care a fost intruchipată în Dinu Lipatti a intrat în domeniul legendelor, între cele mai frumoase din cîte muzica românească are. Înregistrările pe discuri, adevărat testament artistic și cîntec de lebedă cu documente scumpe vor duce mai departe pentru eternitate acest nume.

IANCU DUMITRESCU

P.S. Cerem scuze cititorilor pentru cîteva inadvertențe regretabile din articolul precedent.

Astfel, a apărut „Hora Unirii” în rîndurile creațiilor lui Mureșanu și Porumbescu, și „Sigismund Toduță” în generația jumătății a doua a secolului XIX.

Intre ambianța intimă, de atelier vizitat într-o zi de iarnă, și aceea a etalării solemne în salaonele Dalles, fapțurile de piatră și lemn, alabastru și bronz, ale lui Ion Vlasiu, își păstrează nedesminșită o putere de conștințare și apropiere. Sefea de germinare, a unei vetre de forță, își caută parcă ea însăși înțeleșurile printre asemenea chipuri și însemne, printre simbolurile și expresiile prin care ni se încredinșează nuanșat o continuitate de fond sufleteș. Înămînșchînd strădanile și viziunile unei activități de mai multe decenii, ale unei vieți timbrate înim de dușul probității, expoziția de față oferă altă virtuala sefecle-antologie, cit și fețe mai puțin cunoscute, dar cu nimic mai văduvite valoric, ale unor încercări de lărgire a investigațiilor filozofice și spațiale. Apelînd nu odată la sugestii folclorice străvechi, sculptorul are în vedere nu altă adincirea unui limbaj, cît transmiterea necontrafăcută a unui climat, a unor simțiri colective prin care miresele, masca, ercii, stihurile, somnul și strigătul pietrei ori lemnului, începînd tot atitea puncte de regășire, tot atitea unghieri de reconștințare a accesului la neuitare, într-un univers elevat, străbătut de mireșme și mituri.

În mijlocul acestor trunchiuri de lemn, în mijlocul acestor chipuri de marmură, alabastru ori cenușă vulcanică, asocieri ceva din reflexele unor lecturi din romancierul Vlasiu, ecouri ale unei mitologii ardelenște a pămîntului, bun și patrișnic deopotrivă. Ceea ce nu se știește a măturii fiercare lucrare a sculptorului este tocmai egiului unei spiritualități, aderența propriile noastre izvoare și cititorii. Cizelații și îmbogășiri neîntrerupt, prin contacte cu mari școli de sculptură ale prezentului și ale înăncășilor, strădană inspirată a altor ani conștințază o complexă biografie artistică. O asemenea biografie presupune — și autentifică nemijlocit — o activă viață

interioară, un spirit receptiv, nemulțumit de sine, care înșofește confruntările proprii cu marile valori. Intre vigoare și duioșie, între elanul vizionar și somnoroșă împietrire a lucrurilor, dalta alege și urmărește drumuri nebănuite, al căror mister nu fi se comunică niciodată copleșitor, dar la descifrarea cărora nu te așteaptă niciodată hațusul goliciunii de fond. Înșăși ritmirea sensurilor care au generat diferitele cicluri, a impus alegerea unor maniere elastice în tratarea materialului, sugestile acestuia fiind nu o dată completate cu pașos interpretativ (vezi Stihurile trecutului — lemn) ori luminare de o distinsă căldură interioară (Mireșme — alabastru).

Artistul a renunțat la nota solemnă, ușor enigmatică, a prezentării unei retroșpective dense, cu cele mai semnificative pietre de reconștințare, în favoarea diversității de virstă artistică, material, modalitate, în favoarea sentimentului de dinamism și autenticitate în continșă definire și îmbogășire. Un univers căruia neîntrerupt i se pot adășga titluri-alte, dar căruia îi este dat să conștință încă de pe acum cele valori menite a-l distinge și a-i fixa locul în timp. O căldură, o omenie, o disponibilitate sufleteșcă transparentă încă din succinta și grăitoarea introducere a catalogului („Născut — 6 mai 1908, comuna Lechința, raionul Luduș, regiunea Cluj, Părinți: Ion Vlasiu, plugar, dispărut în primul război mondial, Maria Vlasiu născută Ștef, decedată în 1918...”). Despre ceea ce a urmat, artistul nu șofește necesar să spună multe cuvinte. Limbajul laconic, dar expresiv, al acestei muzee „făcute și posomorite”, care e Sculptura, exprimă însă o credință, o îndreptățire a timpului. Ridicată în coloană (vezi Tripticul eroilor) ori deschisă într-o margine de drum și cadru ca Masă a lui Pintea, dovada revelării, sporul de omenie și basm adus în peisajul nostru spiritual își asumă neîntrerupt țovărășia spașilor-mar-

trice, a spașului-azur menit a fi dislocat ori polarizat prin fantezii și simboluri. Într-o asemenea matrice înșgrări durabile își par a se petrece nu doar prin apelașunea la sugestile unui fond autohton. Grăitoarea apore îndărătnicia cu care sculptorul a căutat să stabilească raporturi și proporții echitabile, între ceea ce îl oglinșește ca mandatar al unei spiritualități definite și între propriile adinșări valorice, posibile dincolo de un asemenea climat. Intre icusita înșcriere decorativă în volume folclorice fanteșonale (La porțite) și zborul, admirabil deșlegat din marmură, al unor deșlăntșirii copilărești (Primii pași), legătura intimă nu poate fi șubrezită prin ușoara diferență de manieră compoșțională, ci poate dimpotrivă.

Unitatea unei asemenea sculpturi își proclamă virturile printr-o vădită potențare de ordin interior, sub semnul unor anume constante și înnoiri. Sculptura lui Vlasiu își definește astfel, treptat, o detașare de elementul narativ în favoarea sintezei plastice, continșnd și adincind, în planul acuității, mituri și sensuri ale poeziei lui Blaga, de pildă (Știma lacului, în spașiu și timp. Legendă, Mirabila sămînșă). Sub înșurirarea unei asemenea tendinșe, spre definirea tot mai pregnant-sintetică a unei interiorități anume, se înșcriu, în contrast cu acele cam impersonale Muzee, și cîteva portrete de rapsodică prefigurare (Michelangelo, Luchian, Crisan, Decebal, Moise), ori acea tulburătoare replică de Moscă maramureșeană. Lucrările amintite, cărora se cade a le alștura acuratețea și poezia ciclului feminin (Maternitatea, Mireșme din Oaș, Omagiu soșiei mele, Ioana mică) adevăresc încă o dată un artist matur, plurivalent, stăpîn pe „drumul spre omenie” ce unește înștinția și izvoarele artei cu faptul imăginii sculpturale.

MIHAI NEGULESCU

TEATRUL DE STAT ARAD
prezintă în sala Teatrului satiric-muzical „C. Tănase” (Savoy)
SĂ NU-ȚI FACI PRAVĂLIE CU SCARĂ
piesă în 3 acte de Eugen Barbu
Luni 3 aprilie 1967
orele 19.30

În sala Teatrului satiric-muzical „C. Tănase” (Savoy)
RACHIERIA
dramă istorică în 5 acte de Ion Luca
Marti 4 aprilie 1967
orele 16 și 20

În sala Teatrului „C. I. Nottara” (Sala Magheru)
TOTI FIII MEI
piesă în 3 acte de Arthur Miller
Miercuri 5 aprilie 1967, orele 16 și 20
Biletele s-au pus în vânzare la casele teatrelor respective

Foto: F. J. Comăneanu

DINU SĂRARU

CRONICA TEATRALĂ

Omul care a văzut moartea

Ca larga, Eftimiu a scris peste patruzeci de piese. De altfel, sub raportul proporțiilor, mi se pare că nici un alt scriitor român, nici acum, nu s-a dovedit mai productiv. Plin de vitalitate, scrier și azi, cu aceeași ușurință poame, evocări, însemnări etc., uimindu-ne cînd din amintirile lui reiese că a fost contemporan cu mulți dintre marii noștri clasici. Și, ca puținii scriitori români, are prilejul să-și contemple începuturile literare de la înălțimea unei jumătăți de veac. Cine l-a văzut în seara premierei de marți, 21 martie, răspunzînd, de pe scenă, publicului sincer amuzat de gluma dramatică „Omul care a văzut moartea” n-a putut să nu sesizeze că asistă, de fapt, la un moment de istorie literară și teatrală.

Și, cu toate acestea, comedia „Omul care a văzut moartea” și-a trăit o viață a ei proprie, indiferent față de exigențele istoriei literare.

Scriș, sint patruzeci de ani de atunci, pentru a trupă improvizată în vederea unui turneu provincial care se pare că nici n-a mai avut loc, comedia s-a jucat, pentru prima dată, în 1928, la Compania Bulandra și, dintr-o glumă, a devenit, poate, după înșiră-te mărgărite cea mai populară piesă a prodigiosului dramaturg. Fapt este că s-a jucat patruzeci de ani, aproape fără înșruperere, în toate orașele și orașele, peste tot, în toată țara, cu un succes nedesminșit în fața celui mai larg public. Imi amintesc că se juca și în satele Olteniei, de către trupe de învățatori pasionați de teatru, în cadrul căminelor culturale.

E o comedie copilăroasă și duioasă în același timp, se simte că autorul s-a jucat, fără pretenții, dar s-a jucat cu talentul și mai ales cu verva-i cunoscută și recunoscută, iar satira conștințată de piesă, travestită destul de străvezii în haz de necaz, n-a putut să nu fie receptivă, cu este și acum, cu multă satisfacție.

În spectacolul de azi al Teatrului Muncitoresc C.F.R. care, fără voia lui,

film „ART ET ESSAI”

Raportul între arta filmului și public e departe de a fi un raport fix, imuabil. Educarea progresivă a gustului, aportul substanțial al cinematografului și al cinematecilor, difuzarea tot mai largă a cărții de film, prezența filmului de artă în programele T.V. și rubricile de la radio, toate acestea cum și alte forme de manifestare, au produs și produc în continuu considerabile deplasări de interes în masele de spectatori. Filmul ca „simplu divertisment” face tot mai mult loc în conștințina publicului — filmului ca „operă de artă”. S-ar putea spune că asistăm la un fel de multiplicare prin „sciziparitate” a publicului care, pînă mai ieri, a tot cel limitat al cinematecilor. E un fenomen de care la noi, s-a început să se jînă seama prin reprodicarea unor săli de cinematograful, prin programarea unor perechi de filme, prin reluarea unor titluri importante sau prin gale speciale.

Această îmbucurătoare „creștere” colitativă a publicului se produce, azi, pe scară mondială. Ecouri în acest sens ne-au parvenit și de la Paris. Odette Duval ne scrie — în limba română — în rîndurile ce urmează despre experiența fructuoasă a celor „3 Luxembourg” și despre programul lor, cu o valoare indicativă în privința emancipării estetice a publicului parizian.

FL. P.

În Cartierul Latin s-a deschis recent cinematograful Les 3 Luxembourg (Cele 3 Luxembourg). Este vorba de trei săli suprapuse, fiecare cu cîte 200 de locuri, modern decorate și echipate de „Philips” cu o aparatură ce asigură proiecția neîntreruptă a întregului program.

Luxembourg I programează în exclusivitate — de cinci săptămîni — Brigitte et Brigitte, film produs, scris și realizat de Luc Moulet, distins cu Premiul special al juriului la Festivalul d'Hyeres (Nouveau cinema). Francoise Vatel, care deține rolul principal, s-a impus fără nici o publicitate, numai datorită talentului: ea interpretează Ionescu, Cheov, Husson în teatrele pariziene și Shakespeare la Festivalul d'Angers. Nu trebuie să insistăm — toată presa a vorbit despre „burlescul

social” al lui Luc Moulet (fost critic la Cahiers du Cinema).

La Luxembourg II rulează Les Sans Espoirs (Deznădădușii) al lui Miklos Jancso în versiune maghiară titrat în franceză. Și aici s-a înregistrat un mare succes. De altfel, direcția a destinat sola II, filmelor străine necunoscute sau rar difuzate în Franța, prezentînd un cert interes artistic.

Luxembourg III este rezervat repertoriului clasic. S-a programat mai întâi Two-faced Woman (Femeia cu două fețe) al lui Cukor, cu Greta Garbo, și în momentul de față rulează The Magnificent Ambersons (Strălucirea Ambersonilor) al lui O. Welles.

De ce un cinematograful nou — triplu — într-un moment cînd se vorbește de criză — cu atât în Statele

reeditază povestea Cărușii cu paște a lui Matei Milla — și n-or strica să fie totuși trasi la răspundere cei care tergiversază repunerea în funcțiune a unui important edificiu de cultură — verva dramaturgului se risipește la fel de contagios, dincolo de sfinșăciile unei interpretări, altfel, se vede bine, animată de multă pasiune.

Vreau să spun că spectacolul e prea cuminte ca să aibă personalitate, dar e, în același timp, destul de fidel față de text pentru a i se putea reproșă mai mult.

Regizorul e un actor care nu mai trebuie recomandat. Constantin Gheorghiu, și e de observat că în această stagiune unui actori fac concurență regizorilor. Dar, firește, meserile sint meserii. Așadar, directorul de scenă a reconstituit povestea Vagabondului mai ales sub aspectul ei bulonad-grotesc, extinzînd ideea de grotesc, cum se cuvenea, dar evident cu mijloace modeste, asupra întregii drame a „ambșilor pitice” — cum le numea plastic Zaharia Stancu — produsă de evenimentul algerilor de primari într-un vitai orășel de provincie.

Gluma lui Victor Eftimiu conștinție însă și o bună doză de poezie melancolică, definitivă pentru portretul Vagabondului. Dar interpretul, actor de comedie prin excelență, n-a rezistat tentației de a ne demonstra „tot” ce poate. E limpede, succesul reprezentăției aparține lui Ștefan Bănică, ale cărui virtuți de comedian sint cu totul remarcabile, fără însă ca actorul să se poată dispensa de un regizor, adică de luciditatea acestuia.

Haz are și Traian Dăncăeanu în Alexandru Filimon, ca de altfel și Titu Vedeia în Aurel Leon. Portretele compuse de ei au savoare schematică, cînd e privită detașat. În alte roluri, Dina Mihaleca, Elisabeta Raicu și Dan Tufaru ne-au convins de străduința lor conștințioasă.

foșt invitat Jancso, cu Les Sans Espoirs.

Același lucru se petrece și în orașele de provincie, unde au loc „premiere” cu dezbatere.

Acest public popular, care învață să înțeleagă și să iubească opera de artă cinematografică și care e din ce în ce mai numeros, nu se mai poate desfăta cu orice peliculă impresionantă numai în scopul de „a face bani”. Desigur, există încă o mulțime de lume care simboșă seara într-o într-o sală oarecare, fiindcă reclama e atractivă. Însă progresul a fost alt de izbitor în ultimii 15 ani, înclt putem spera într-un viitor tot mai deschise spre formula „art et essai” (artă și eseu).

ODETTE DUVAL

COMITETUL DE REDACȚIE

GHEORGHE ACHITEI
(redactor-șef, adjunct)
ION DODU BALAN
(redactor-șef, adjunct)
G I C A I U T E Ș
AUREL MARTIN
MIHAI NEGULESCU
DINUSARU
(secretar general de redacție)
VIOLETA ZAMFIRESCU
Prezentare artistică
D. MOLDOVEANU